

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ ve EDEBİYATLARI
(JAPON DİLİ ve EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

**T'ANG DÖNEMİ ÇİN KÜLTÜRÜNÜN JAPON KÜLTÜRÜNE
ETKİLERİ (619-907)**

Doktora Tezi

ABDULHAK MALKOÇ

Ankara-2008

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ ve EDEBİYATLARI
(JAPON DİLİ ve EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

**T'ANG DÖNEMİ ÇİN KÜLTÜRÜNÜN JAPON KÜLTÜRÜNE
ETKİLERİ (619-907)**

Doktora Tezi

ABDULHAK MALKOÇ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Bülent OKAY

Ankara-2008

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ ve EDEBİYATLARI
(JAPON DİLİ ve EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

**T'ANG DÖNEMİ ÇİN KÜLTÜRÜNÜN JAPON KÜLTÜRÜNE
ETKİLERİ (619-907)**

Doktora Tezi

Tez Danışmanı:

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınav Tarihi.....

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	2

I. BÖLÜM

1.1. ÇİN-JAPON İLİŞKİLERİNİN TARİHÇESİ	6
1.2. JAPON KÜLTÜR TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ	12

II. BÖLÜM

2.1. T'ANG HANEDANLIĞI	23
2.2. TARİHİ OLAYLAR	26
2.3. T'ANG DÖNEMİNDE DİN	27
2.4. T'ANG DÖNEMİNDE SİYASET	30
2.5. T'ANG DÖNEMİNDE EDEBİYAT	34

III. BÖLÜM

3.1. DEVLETİN YENİDEN KURULUŞU VE NARA DÖNEMİ	37
3.2. TAİKA DÖNEMİ	44
3.3. NARA DÖNEMİ	52
3.4. NARA DÖNEMİNDE DİN, EDEBİYAT, SANAT:	54

3.5. HEIAN DÖNEMİ	65
3.5.1. AİNULARLA SAVAŞLAR	69
3.5.2. DEVLETİN İÇ DURUMU	72
3.5.3. HEIAN DÖNEMİNİN KÜLTÜREL HAYATI	77
3.6. FUJIWARA DÖNEMİ (782-1068)	87
SONUÇ	91
KAYNAKÇA	96
ÖZET	99
ABSTRACT	100

ÖNSÖZ

Asya'nın doğusunda yer alan Çin, Japonya ve Kore ulus olarak birbirinden farklıdır. 250'den sonra Kore, 400'den sonra Kore yoluyla Çin kültür ve uygarlığı Japonya'ya bütün zenginlikleri ve etkileriyle girmeye başladı. Yazıyı da bu yüzyıllarda Çinlilerden öğrenen Japon aydınları Çince konuşuyor ve Çince şiirler yazmayı hüner sayıyorlardı. Japon kültürü yazı ve dil dışında mimarlık, din ve sanat alanında da Çin'den gelen temeller üzerine oturmuştur.

Doğu Asya uygarlığının temelini oluşturan Çin kültürü, çevresindeki kültürleri oldukça etkilemiştir. Çin T'ang Hanedanlığı döneminde, Çin uygarlığı çok gelişmiştir. Asya kıtasının doğusunda yer alan Japonya, komşusu Çin'den tarihinin her döneminde etkilenmiştir.

İki ülkenin yakın ilişkileri özellikle T'ang Hanedanlığı döneminde gerçekleşmiştir. Tezimizde T'ang Hanedanlığının kültürel bağlamda Japon kültürüne etkileri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Tez konusu seçiminde bana yol gösteren, yönlendiren ve sorunların çözümünde yardımlarını esirgemeyen Sayın hocam Prof. Dr. Bülent OKAY'a teşekkür etmeyi borç bilirim.

Abdülhak MALKOÇ

Ankara, 2008

GİRİŞ

Çin kültürü Doğu Asya uygarlığının temelini oluşturmaktadır. Pek çok kültürü eriten, Çin kültürü çevresindeki kültürleri derinden etkilemiştir.

Han Hanedanlığının (M. Ö 206 – MS.220) sona ermesinden sonra Çin, yaklaşık 350 yıl süren bir karışıklık dönemi yaşamıştır. Wei.Chin Güney-Kuzey Hanedanlıkları adıyla anılan bu dönem, Sui Hanedanlığı'nın hemen sonrasında kurulan T'ang Hanedanlığı (618 – 906) döneminde ise ülkede birlik tam olarak sağlanmış ve Çin Uygarlığı, kendi ortaçağının en parlak dönemini yaşamaya başlamıştır.

Çin' de bu gelişmeler olurken, Avrupa'nın Hun istilasına uğradığını ve bunun sonucu olarak Germen kavimlerinin 300 yıl süren göçlere başladıklarını görürüz. Gerileme döneminde olan Roma İmparatorluğu Germen kavimlerinin saldırılarına uğramış ve zaman zaman da istila edilmiştir.(Okay,1988:8)

IV. - V. Yüzyıllarda Hıristiyanlık tüm Avrupa'ya yayılmış, Roma İmparatorluğu ikiye bölünmüş ve dinsel kavgalar başlamıştır. VI. yüzyılda kilisenin güçlenmesi sonucu, dinsel baskılar artmış ve Batı dünyasında ikilik ve koyu bir cehalet dönemi başlamıştır.

VII. yüzyılın başlarında İslamiyet'in doğuşu ile birlikte Arapların güçlendiklerini ve sınırlarını İspanya'dan Çin'e kadar genişlettiklerini görüyoruz. Dört Halife devrinde (632 – 661) güçlenen Araplar, Emevi Devleti (661 – 759) zamanında sınırlarını genişletmişler, doğuda Hint ve Çin uygarlıklarını tanımışlardır.

Çin'lilerden kâğıt yapımını öğrenmişler, Hint matematiğinden ve felsefesinden yararlanmışlardır.

Böylece Araplar; matematik, fizik, kimya, felsefe, astronomi, mimarlık gibi pek çok alanda ilerlemişler ve yüksek bir uygarlığa ulaşmışlardır. Arapların bu parlak dönemi 100 yıl kadar sürmüştür.

Bu sırada Müslüman tüccarlar Çin'e akın etmişler ve kısa sürede çok sayıda ticaret merkezleri kurmuşlar, zenginleşmişlerdir. Müslüman tüccarların Çin'e akın etmeleri, kültür açısından Çin'e çok yararlı olmuştur. Tan'g Hanedanlığı döneminde, yalnızca Ch'ang An'da 4000' den fazla tüccar ailesi oturmaktaydı. (Fu 1972:22)

T'ang Hanedanlığı hükümdarlarından T'ang Hsüen Tsung, yabancı tüccarların Çin ekonomisini olumsuz yönde etkilenmesinden çekinerek, iki kez Çin ile Orta Asya arasındaki ticaret yolunun kullanılmasını yasaklamıştır.

Bunun üzerine Müslüman tüccarlar deniz yolunu tercih ederek Shan Hai kentine akın etmeye başlamışlardır. Bunun sonucunda da, İslamiyet'i kabul eden Çinlilerin sayısı hızla artmaya başlamıştır. İslam kültürünün Çin'e girmesiyle, yabancı Müslümanlar ile Çin' li Müslümanlar arasın da kültür birliği meydana gelmiştir.

150 yıl kadar Akhunların hâkimiyeti altında kalan Hindistan ise, 560 yılında bunda kurtulmuş ve küçük derebeyliklere bölünmüştü. Prens Harşa Vardhana 606 yılında Hindu Hanedanlığını kurduysa da, merkezi otoriteyi sağlayamadığından, ticari hayat durmuştu. Hindistan'ın gelir kaynağı olan, keten ve baharat ihracatı yapılamaz hale gelmişti. Ancak dini bir merkez olarak önemini koruduğundan, Çinli Budist rahipler Hindistan'a gelmeye devam ediyorlardı.

Avrupa, Arap ve Hint dünyasında durum böyleyken Çin’de, Wei-Chin Güney-Kuzey Hanedanları dönemi hüküm sürmekteydi. Sui Hanedanlığı’nın kurulmasıyla, bu kargaşa dönemi sona ermiştir. Çok kısa süren Sui Hanedanlığı’ndan sonra, 618 yılında T’ang Hanedanlığı kurulmuştur.

Çin ve Japonya’nın tarihi kaynaklarında her iki ülkenin yaklaşık 2000 yıl öncesine dayanan kültürel bir ilişki içinde olduğu anlatılmaktadır. (M.Ö 1000 – 800) tarihleri arasında Sibiry ve Çin’ den gelen gruplar Japon kültürü denilen Jomon (çeltik) kültürünü oluşturmuşlardır.

Seramik öncesi çağlarda Japonların Asya’dan ve karadan geldiği düşünülmektedir. Ancak çağdaş kültürün bazı ırk, dil ve sanat özellikleri güney Çin kökenli olduğu sanılan değişik kültür dalgalarının da Japonya’ya ulaştığı farz ediliyor.

Yayoi (çeltik) kültürü (M.Ö 300 ve M.S 300) Kore yoluyla Güney Çin’den geldiğini saptanmıştır. Ayrıca tarihçiler, Japonya’ya yuvarlak tohum türünü Çin’den geldiğini ileri sürmektedirler (Murdoch 1964:98) Bol çeltik üretimi toplum yapısında sınıflaşmaya yol açmış ve toplum; yoksul-zengin olarak ayrılmıştır.

Tarih dönemleri boyunca ada yerlisi Japonlar, yabancı kültürlerle hep karşı karşıya gelmişler, tanışmışlar, çatışmışlar ve er geç uzlaşmışlardır. Tarihi çağlar boyunca üç büyük kültür dalgası adaları vurmuştur. Önce Çin’den zanaat gelmiş; Budizm V.ve VI. Yüzyılda XII. Yüzyılda bu kez de Çin’den Zen Budizm, zen felsefesi ve zen sanatları gelmiş, son olarak batı kültürleri gelmiştir.

T’ang Hanedanlığı kurulduktan sonra, Çin’ in sınırları hızla genişlemiş ve çok sayıda ulusu idaresi altına alan bir imparatorluk haline gelmiştir. Bunun doğal

sonucu olarak, Çin ile yabancı kökenli uluslararasıdaki ilişkiler daha da gelişmiş ve birbirlerini bütünleyen parçalar haline gelmişlerdir.

Çin ile Japonya arasında da ilişkilerin yoğunlaştığını görüyoruz. Dolayısıyla Japonya'nın Çin kültürü ve medeniyet ruhunu özümlediği varsayılabilir. Bu varsayım çoğu Japon tarihçiler tarafından kabul görmektedir. Örneğin Japon bilim adamı Yasuda Seiji, Nihon Bunka Shi (‘‘ Japon Kültür Tarihi’’) adlı eserinde, Çin kültürünün, Japon kültürüne etkilerini açıkça dile getirmiştir.

Asya kıtasının en doğusunda yer alan Japonya, komşusu Çin'den tarihin her döneminde etkilenmiştir. Bu etki öylesine çeşitli ve güçlüdür ki pek çok insan Japon ve Çin kültürünü, ortak bir kültür gibi algılar. Birbirinden tamamen farklı olan bu iki kültürün birbirine karıştırılması, Japon kültürünün, Çin kültürünün temel öğelerini içermesinden kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Çin uygarlığında entelektüel ve politik hüneler gösteren etkileyici T'ang Hanedanlığı'nın döneminin Japon Kültürüne, siyasi ve tarihsel ne gibi etkilerinin olduğunu ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle, kaynak olarak, en eski ve güvenilir Çince ve Japonca kaynaklara başvurulmuştur.

Doğu Asya'nın temel kültür alan alanı olan Çin'in bilim, sanat, siyaset ve askeri alanlarda, Japon ve Çin ulusları arasındaki kültürel ve tarihsel bağlara ışık tutmaktır.

1.BÖLÜM

ÇİN VE JAPON İLİŞKİLERİNİN TARİHÇESİ

Asya'nın doğusunda yer alan Çin ve Japonya var olduklarından bu yana, coğrafya açısından birbirine komşu olmuşlardır. Birbirleriyle böylesine yakın konumda olan iki ülkenin birbirleriyle iletişim kurmamaları ve birbirlerini etkilememeleri düşünülemez.

Bilindiği gibi Çin bir kıta devletidir. Buna bağlı olarak, bir kültüre sahiptir. Anakara devleti olmak diğer ulusların saldırılarına açık maruz kalınabilecek bir ortamda yaratmaktadır. Ancak pek çok yönden de avantaj sağlamaktadır.

Japonya bir ada devletidir. Ada devleti olması, kültürünü biçimlendiren en temel unsurdur. Dış dünyayla fazla ilişkisi olmayan etkilerden uzak, kapalı bir ekonomiye sahiptir. Diğer ulusların istilasından, doğal olarak korunmaktadır.

Japonya he ne kadar dış dünyadan ayrı bir yaşam biçimini benimsemiş olsa da, yakın komşusu Çin'den derinden etkilenmiştir.

Çin, Japon ilişkilerinin tarihçesine göz attığımda bu ilişkinin prehistorik devirlere kadar dayandığını görmekteyiz.(Chen 1982:18)

Çin' deki Liao Kültürünün, Japonya'ya geldiğini ve Japon kültürünün temelini oluşturduğu bilim adamlarınca ileri sürülmektedir. Bu konuda, araştırmalar yapan bilim adamları Liao kavimlerinin kullandığı ("loğ balta") kültürüne dayanarak, bu görüşü ileri sürmektedirler. Paleolitik ve Neolitik dönemlerde ise ("loğ balta")nın yerini, daha düzgün ve kullanışlı ola "omuz baltası" nın aldığını görmekteyiz.(Lee 1978:33)

Doğu Çin’de yaşayan “yao”olarak adlandırılan insanlar, dağlık bölgelerden deniz kıyısına inerek buralara yerleşmişlerdir (Tsuji 1938:12). Hafif ve sağlam kayıklar yapan Yao’lar tüm Çin sahilini kaplamışlar ve zamanla Japonya sahillerine yerleşmişlerdir.

Görülen odur ki; paleolitik devirde Japonya’ya gelen ilk insanların loğ baltası kullanın Yao’lardır. Milattan önce 1000 – 800 yılları arasında Sibiry ve Çin’den gelen insanlar Japon kültürü olarak adlandırılan “Jomon Kültürü” nü oluşturmuşlardır.

Zamanla çanak – çömlek yapmayı öğrenen bu insanlar daha sonraları basit tarımla uğraşmaya başlamışlardır. Japon kültürünün bu gelişmesine rağmen, henüz maden kültürü ile tanışmamışlardır. O dönemde Asya’ da yaşayan uluslar, madeni işlemeyi bilmekteydiler. (Tsuji 1938:11). Yao kültürüne, yüeh kültürü de denmektedir.

Buradan da anlaşıldığı gibi Güney-Doğu Çin’ de yaygın olan Yüeh Kültürü, Kore yarımadası ve Japonya’nın güney sahillerine ulaşmış, oradan da Japonya’ya yayılmıştır. Bakır, tunç ve demir gibi madenler, Kore yarımadası üzerinden Japonya’ya ulaşmıştır.

Japon tarihi ile ilgili en eski kaynaklar Çin kaynaklarıdır. Bu kaynaklarda Japonya ile bilgiler, günümüze kadar ulaşan en doğru bilgilerdir.

Kojiki¹ ve Nihongi² adlı, Japon eserleri Japon kültürü hakkında bilgi veren en eski kaynaklardır. Bu iki eserde Japonya ile ilgili şu bilgi yer almaktadır. Tarih

---

¹ Kojiki (712;Eski konular derlemesi): 29 Ocak 712 yılında mitolojik ele alınıp bir eser oluşturulmuştur. Bunu yazıya geçiren kişinin ONO Yasumura olduğu bilinmektedir.Kojiki üç

kitapları; M.S 240 tarihinde Çin'in 3 devlete ayrıldığından söz etmektedir. Bunlardan biri olan Wei devleti Mançurya'da yaşadığı bir sorun nedeniyle o dönemde kurulmuş olan Yomato devletinden yardım istemiştir.

Böylece Japonya'da kurulmuş Yamato devleti, ilk kez dünya siyasi tarihinde sahne almıştır.

Çin'de yaşanan savaşlar nedeniyle yada başka etkilerden dolayı, pek çok Çin'li köylü ve zanaatkar Kore yarımadasına göç etmişler oradan da Japonya topraklarına geçmişlerdir.

Bu göçmenler genellikle Setsu ve Harima eyaletlerine yerleştirilmişlerdir. Japonya topraklarına yerleşen Çinli zanaatkarların sayısı 120.000 den fazladır. (Eberhard 1986 :31)

O dönemde Japonların kullandığı bir yazı olması nedeniyle Japonlar, diğer uluslarla ilişkilerinde yazışma dili olarak Çince kullanmaktaydılar. (Eberhard 1986 :31)

Çin'deki ahlak ve öğretisi kitapları bu dönemde Yamato devletine gelmiş ve hükümdar emriyle kullanılmaya başlamıştır.

---

bölümden oluşur. Birincisi tanrılar zamanı, ikincisi İmparator JINMU'dan OJIN'e kadar geçen zamanı, üçüncüsü ise İmparator NNINTOKA'dan İmparator SUIKO'ya kadar geçen zamanı konu alır. Kısaca İmparator JINMU'dan (MÖ.660), İmparator SUIKO'nun ölümü 628 yılına kadar geçen yaklaşık 1200 yıllık zaman dilimidir. Üç ciltlik Kojiki'nin yazımında ON-KUN (Çince - Japonca) okunuşları karışık olarak kullanılmıştır. Hikayeler, efsaneler ve mitolojinin anlatımında çoğu zaman şiriden yararlanılmıştır.

² Nihonshoki : Japonya'nın tarihine dair ikinci en eski eserdir. Kojiki'nin bir yorumu niteliğinde olup, Kojiki ye oranla ayrıntılı ve tama bir tarihi içeriğe sahiptir. 720 yılında tamamlanmıştır. Şintoizm'in kutsal sayılan metinlerindendir. 30 ciltlik derlemenin İmparator TENMU'nun oğlu TONERİ SHINNO tarafından hazırlandığı bilinir. Eserin tamamı KANJİ (Çin yazısı) ile yazılmıştır. Japon Tarihinin en doğru anlatacak şekilde, yalın cümlelerle, Çin kaynaklarından yararlanılmıştır.

Böylece Çin’de etkili olan Konfüçyüs düşünce akımı, yönetim sistemi ve Çin kültürünün diğer unsurları M.S.400’ den itibaren Yamato devletinde etkili almaya başlamıştır. Japonya’da etkin olan Shinto inancı Çin’den gelen düşünce akımlarından ve Çin efsanelerinden etkilenecek, değişimine uğramıştır.

Bu değişim sonucunda; Japonya’da çok güçlü olan imparatorun annesi olarak kabul edilen Güneş Tanrıçası “Ama Terasu” etkisi önemli ölçüde azalmıştır.

Budizm ise M.S. 552 tarihinde, Çin’den Kore yoluyla Japonya’ya ulaşmış ve Hükümdar Yamato’nun izniyle devletin resmi sistemi haline gelmiştir. Böylece Japonlar Shinto ile Budizmi birlikte götürmeye başlamışlardır. Yöneticiler işlerine geldiği gibi, bu sistemlerden birini kullanmaktan çekinmiyorlardı.

Daha sonraki yöneticilerden imparator Shotoki Taishi gençliğinden itibaren Budizm’e inanmaktaydı. Shotoku Taishi M.S. 600 tarihinde Budizm öğretisini tüm Yamato’da etkin hale getirmek istemiştir. Böylece çok sayıda Budist tapınak inşa ettirilmiş ve Çin kültürü tüm Japonya’da etkili olmuştur.

O sırada Çin’de, Su Hanedanlığı sona ermiş yerine T’ang hanedanlığı kurulmuştur. T’ang Hanedanlığının kurulmasıyla birlikte, Çin her bakımdan ileriye gitmiş, tüm Asya’da bilim ve kültürün merkezi haline gelmiştir. Çin’deki bu gelişmenin Konfüçyüs sayesinde olduğuna inanan Japonlar akın akın Çin’e giderek, kendilerini geliştirmeyi ilke edinmişlerdir.³

---

³ Kentoushi : T’ang Hanedanlığı döneminde Japonya’dan Çin’e düzenli olarak gönderilen elçilere verilen isimdir(619-907). Çin’e giden ilk elçi 607 yılında gönderilen Ono no Imoko’dur. 653 yılında Kishi no Nagami ilk Büyükelçi ünvanını almıştır. İmparator UDA, elçilerden SUGAWARA Michizane’nin tavsiyeleri üzerine elçi göndermeye ara verilmiştir. Klasik Çin ve Japon kayıtlarında, 630 - 838 yılları arasında 200 yıllık zaman zarfında Japonya’dan 19 kez “Kentoushi” heyetleri gönderilmiştir. Bunların İçinden 5 kez siyasi olaylar ve kazalardan dolayı T’ang Hanedanlığına ulaşamamıştır. Bu elçilerden biri olan KIBİNO Mabiki, 717 yılında T’ang’a gider ve 17 yıl boyunca Chang An’da kalır. Konfüçyüs öğretileri, tarih, hukuk, askerlik

Bu sayıda kişilerin Çin’de aldıkları bu eğitimi, yönetici olduklarında uygulamaya koymaları çok doğaldır.

Görülüyor ki Çin kültürü, Çinlilerin zorlamasıyla Japonya’ya girmiş değildir. (Mori 1959:53) O dönemde sadece soylular Çin’e gidebilmekteydiler.

Çinlilerin böyle bir Çin kültürü her yönüyle bizzat Japonlar tarafından, Çin’e gidilerek Çin’den alınmış ve Japonya’ya taşınmıştır.

Japon yöneticiler tarafından alınan bu kültür Japon halkı tarafından kolaylıkla benimsenmiştir. Bu konuda hiçbir direnç gösterilmemiştir.

İmparator Kamatari, M.S. 645 tarihinde dönen Çin’den Takumuku Karomaru ve rahip Bin’ in önerilerini kabul edip M.Ö. 646 tarihinde ünlü Taika ıslahatını ilan etti. Taika ıslahatı, Çin devlet sisteminin Japonya’da resmen yürürlüğe girdiğinin belgesi olmuştur. Değişim Taika ıslahatı ile sınırlı kalmamış, 701 tarihinde Ceza Kanunu ve 702 tarihinde Yeni İdare Kanunu yürürlüğe konmuştur.

Çin ceza kanunu ilkelerine göre hazırlanmış olan “Taiho Kanunları” adı verilen bu kitap daha sonraları kaybolmuştur. Bu kanunun bazı maddeleri Japon toplumunun yaşam alışkanlıkları ile uygun olmaması nedeniyle zaman zaman değişikliğe uğramıştır.

---

bilgileri, müzik ve gökbilim alanlarında eğitim görür. 734 yılında Japonya’ya geri döner. Yanında bilim kitapları dışında 200 kitap getirir. Ayrıca müzik aletleri ve değişik silahları da yanında getirmiştir. getirmiş olduklarını İmparator SEİBU’ya hediye eder ve güvenini kazanır. Önemli mevkielerde görevler üstlenir. Kibino Mabiki, Japonya’da yüksek öğretim kurumunda ders vermeye başlar. Tarihi kayıtlarla, Han (Çin)kayıları, Kokanshu kitaplarını ders malzemesi olarak kullanmıştır. İmparator Koken tahta çıkmadan önce onun öğrencisi olmuştur. 752 yılında tekrar elçi olarak T’ang’a gider. Kendisine T’ang Hanedanlığı İmparatorluğu GENSO tarafından değişik ünvanlar verilmiştir. En önemli icraatlarından birisi, Katakana’nın Japonca ifadeleri için kullanılmasında katkıda bulunmasıdır.

Çin'in Japonya'daki etkileri, düşünce, yasa ve yönetim sistemi ile sınırlı kalmamış, farklı alanlarda da kendisini göstermiştir. Bunlardan en çarpıcı olanlarından biri mimari alandadır.

Dönemin başkenti olan Nara kenti (M.S. 710) Çin başkenti Shi An'ın planından kopya edilerek inşa edilmiştir. M.S. 795'te kurulan dönemin başkenti Heian kenti de plan olarak Çin'in Lo Yang kentinden kopya edilmiştir. (Shida 1948:121) Heian kenti'de sadece plan olarak değil, yaşam olarak ta Çin'deki hayatı aynen kopya eden yaşam alanı olmuştur. Temizliğiyle ön plana çıkan Heian kenti hızla büyümüş, o dönemde Japonya'nın en büyük kenti durumuna gelmiştir.

Mimari olarak Çin'deki bir kenti örnek alan Nara'da yoğun bir Çin modası yaşanmaktaydı. Nara kentine gelen çok sayıda, yabancı Çince konuşuyor ve Çince yazıyordu. Giysilerde Çin tarzı tercih edilmekteydi. Japoncanın yerine, Çince hakimdi. Çin yazısının kullanılmasıyla birlikte edebiyat dünyası da bundan nasibini almakta, Çince şiirler yazılmaktaydı. Herkes Çin klasiklerini okumaktaydı. Bir Japon başkenti; Japonca ve Japon kültürü ikinci plana itilmekteydi.

Shi-An mimarisinin Orta Asya Türk mimarisinden etkilenerek yapıldığı ileri sürülmektedir. (Okay 1988:27)

Bu durum, Japon halkı için büyük sıkıntı yaratmaktaydı.

Nara döneminin sonlarına doğru "Manyoshu" adı verilen, bir şiir kitabı kaleme alınmıştır. Japon edebiyatının önemli eserlerinden biri olan bu kitap 4000'den fazla şiir içermektedir. Japon edebiyatının önemli yapı taşlarından biri olan Manyoshu bile Çince yazılmıştır.

Bu dönemde Japon edebiyatçılarını etkileyen en önemli konu da Çin' den gelen Budizm'dir. Ayrıca Budizm öğretisi, farklı tarikatlar biçiminde Japonya'ya gelmiş, oldukça etkili olmuşlardır. Örneğin; Sonron, Hosso, Ritsu.

T'ang Hanedanlığının sona ermesiyle Çin'de kargaşa dönemi yaşanmaya başlamıştır. Bu kargaşa döneminde Japon heyetlerinin Çin'e gidişleri kesintiye uğramıştır. Son heyetin M.S.839 yılında gittiği bilinmektedir.

Bu tarihe kadar Çin kültüründen derinden etkilenen Japonya, aldığı hızla gelişimini sürdürmeye devam etmiştir. Bu gelişim sırasında Çin kültürünün, Japonya'daki etkileri azalmamış aksine iyice kökleşmiştir. Batılıların Japon ve Çin kültürleri arasındaki, bu yakın benzerliklerine aldanarak iki devletin aynı soydan geldiklerini sanmaları çok doğaldır.

Japon kültürünün tümüyle Çin kültürü ile aynı olduğunu söylemek hata olur. Japonların kendilerine özgü bir kültürleri vardır ve bu kültür hiçbir zaman yok olmamıştır. Çin kültüründen etkilenen Japon kültürü, Çin'den aldıklarını "Japon Kültürü" potasında eritmiş, mükemmel bir sentez oluşturmuştur.

1.2. JAPON KÜLTÜR TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

Japon tarihi ile ilgili ilk önemli bilgiler Kojiki (712) ve Nihongi (720) adlı tarihi kayıtlarda yer almaktadır. Japon tarihine ait bu iki kaynaktan daha eski tarihi kayıtlar yoktur (Eberhard 1986: 22). Öte yandan Çin kaynaklarında da Japonya ile ilgili önemli bilgiler mevcuttur.

Çin belgelerine göre, Yamato'da Pi-mi-hō isimli bir imparatoriçe hüküm sürüyordu. Nihongi'de Pi-mi-hō, Jingō Kōgō isimli bir imparatoriçe ile bir tutulmuştur. (Befu 1971:110)

Durum çok ilginçtir. Eski Japon dini, Güney Asya dinlerine ve özellikle Liukiu adalarının dinine çok yakındı. Dinde en önemli rolü oynayan tanrı, Ama-terasu isimli güneş tanrıçasıydı. Ama-terasu, aynı zamanda imparator ailesinin ilk annesi idi. Ama-terasu kültü, imparator ailesine mensup bir kadın tarafından temsil edilirdi. Buna benzer bir durum, Liukiu adalarında ve hatta Çin'in Şantung (Shantung) eyaletinde de görülür. Bu baş rahibenin unvanı Yamato-hime, yani Pi-mi (-hou)'dur. En yüksek tanrılarla daimi ilişkilerde bulunan bu Yamato-hime'nin siyasi etkisi doğal olarak büyüktü.

Bundan dolayı, Çin elçileri için bu kadın, devletin asıl hükümdarı olarak kabul edilirdi. Çin elçilerini bir perde arkasında kabul eden bu kadın, 247'de öldüğü zaman, Çinliler tarafından I-yü denilen başka bir prenses, Yamato-hime olmuştur. Yani, Yamato'da bir çeşit iki krallık vardı.

İmparatorun dünyevi işleri görmesinin yanı sıra, imparator ailesinden bir prenses, başrahibe olarak, dini, fakat bunun arkasında bazen da dünyevi işleri idare ederdi.

Yaklaşık olarak 250'de, yani Çin raporlarının zamanında, Yamato'da çok önemli bir değişiklik meydana gelmiştir. Ama-terasu yalnız imparator ailesinin değil, bütün halkın koruyucu tanrıçası olarak kabul edilmiştir. Bu suretle devlet ile ruhaniler arasında bir ayrılık meydana gelmiştir. Aynı zamanda başrahibe imparatorun sarayında oturmayıp ayrı bir tapınağa taşınmıştır.

Böylece, bu kadının devlet işleri üzerindeki etkisi çok azalmıştır. Bu yeniliğin önemi büyüktür. Bu sayede, Yamato imparatoru tam bir hükümdar gibi hareket edebilmiş ve din ile ruhanilerin etkisinden kurtulmuştur.

Çin raporları eski Yamato kültürü hakkında da çok enteresan bilgiler vermektedir. Bunlara göre Yamato evleri tamamen eski Yüeh kültür sahasının evlerine benzemektedir. Halk tarım ve ipekçilikle uğraşmaktaydı. Hayvancılık yoktur. At, sığır ve koyun, Yamato'da bulunmamaktadır. İpekten başka kumaşlar da vardır ve kumaşlar ensizdir. Bir elbise yapmak için, iki kumaş parçası birleştirilmekte, ortadaki dikişin arasında bir delik bırakılmaktadır. Elbiseler modern bir kazak gibi giyilirdi. Düğme sonradan bulunmuştur. Bu elbise, Yüeh kültüründe de vardır ve sonraki Japon kimonosunun ilk şeklidir. Yine Yüeh' liler gibi Yamato'lular da yüzlerini boyuyor ve vücutlarına dövme yapıyorlardı. Dövme desenleri, insanın sosyal seviyesine göre değişmektedir. Bu dövme desenleri, sonradan ailelerin armaları olmuştur (Schnel 1932: 15-18).

İnsanlar yalınayak gezerler; erkekler ve kadınlar saçlarını arkaya alıp bir iple bağlarlardı. Silahları mızrak, basit yay, bambu'dan ok ve kalkandır. Ok uçları kemikten, bazen da demirdendir. Yemek kapları örülmüş bambu dallarındandır. Çatal, kaşık kullanmazlardı. Yemeği parmaklarıyla yerlerdi. Bu gibi bambu kaplar, Güney Asya'da vardır ve eski Çin dini törenlerinde de aynı tip kullanılmıştır. Şarap çok içilirdi. Bu şarap, şimdi Sake denilen ve pirinç veya başka tahıldan yapılan bir şaraptı. Üzüm Japonya' da yoktu (Wei-chih 30).

Evler, her cins ve her nesil için ayrı idi. Bu da bir güney geleneğidir. Daha sonraki Japon kaynaklarından biliyoruz ki, zifaf gecesi ve doğum için de ayrı küçük

evler yapılmıştır. Bir ölüm hadisesinden sonra, o ev terk edilirdi. Erkeklerin, özellikle zenginlerin, birden fazla kadınla evlenmesine rağmen, eski Japon toplumunda kadının yeri oldukça iyiydi. Ancak sonradan daima kuvvetlenen bir patriarkalizm ile kadının seviyesi düşmüştür. Fakat eski zamanda kadın, sihirbaz ve şaman kadın olarak, dinde önemli bir rol oynadığı için, sosyal konumda da yüksekti.

Ölüler ancak on gün sonra gömülürdü. Ancak tabutları vardı, fakat mezarın üstünde yüksek mezar tümülüsleri yapılmıyordu. Ölünün yanında, akrabaları ağlıyorlar, oruç tutuyorlar, ölüyü gömdükten sonra, türkü çağırıyorlar, dans ediyorlar, şarap içiyorlar ve en sonunda bir dini banyo yapıyorlardı (Schnel 1932: 21-22). Japonların temizlenme ihtiyacı bütün Çin ve Japon kaynaklarında önemle kaydedilmiştir. Japonya'ya gelen herkesin gözüne çarpan bu özellik, bir güney geleneğidir.

Yüeh kavimlerinin hepsinde aynı gelenek vardır. Her evde hiç olmazsa büyük bir küp vardır. Bunun içindeki sıcak suda bütün aile sırasıyla banyo yapar (Lee 1978: 78-79). Bu stilde yıkanmak bugünkü sağlıkla ilgili şartlara pek uygun değilse de, Japonlar bu gelenek sayesinde Doğu Asya'nın en temiz halkı olmuşlardır.

Çin kaynaklarına göre, eski Japon hukukunda cezalar çok ağırdı. Bir dereceye hafif suçlarda suçu işleyenin karısı ve çocukları devlet kölesi yapılıyor, daha ağır suçlarda ise, bütün aile idam ediliyordu (San-kuo-chih).

Kaynakların değerlendirilmesi sonucunda, eski Japon kültürünün 250'li yıllarda eski Türk, Çin ve Hindistan kültüründen daha az gelişmiş olduğu kolayca görülür (Chiu T'ang-shu'da "T'u-chüeh chuan" bölümü: 5161). Bu kültür, daha çok

Çin'in güney-doğu sahilllerinde M.Ö. 100 yılına kadar devam eden Yüeh kültürüne benzemektedir. Bunun Kore kültürü ile de bir yakınlığı vardır.

M.Ö. 100'den itibaren kuvvetli bir Çin etkisi altında bulunan Batı Kore bu arada çok ilerlemişti. Bunun içindir ki, 250'den itibaren, Japonya uzun bir zaman için, Kore kültürünün etkisi altında kalmış ve yüksek bir kültürün bütün öğelerini oradan almıştır. Bu kültür ilişkilerinin yanında siyasi ilişkiler de gözlenmektedir.

250'den önce Yamato, Güney-batı Kore'deki Kore devletini koruması altına almıştı. 250 ile 300 arasında Güney Mançurya'da Hsien-pi kabileleri her gün biraz daha kuvvetlenip bağımsız devletler kurmaya başlamışlardı. 300'den itibaren Türk Hun'lar Kuzey Çin'i ele geçirerek, orada devletler kurmuşlardır. Bu arada, Doğu Asya'nın büyük kuvvetlerinden hiç biri Kore'ye dikkat edemedi. Kuzey Çin'den Kore yolu ile Japonya'ya giden mallar, Güney Mançurya ve Kuzey ile Batı Kore devletleri için iyi bir kazanç kaynağı oluşturduğundan Japonya'ya karşı bir şey yapmak istememişlerdir. Bundan dolayı Yamato, Güney-batı Kore'deki siyasî etkisini derinleştirmek ve kuvvetlendirmek fırsatını bulmuştur.

Kuzey Çin'in Türk ve Hsien-pi devletlerine karşı savaşan Güney Çin'in Çin devletleri, bazen Japonya'dan da faydalanarak, düşmanlarına hem güney ve hem kuzey'den saldırımayı düşünmüşler ve bundan dolayı Nankin'e gelen Yamato elçilerini iyi karşılamışlardır (425 ve 502). Bunlar Yamato'nun Batı Kore'deki haklarını bile teyit etmişlerdir.

Fakat Yamato, bir Kuzey Çin macerasına girişmek istememiştir. Şüphesiz ki böyle bir girişim, Türk kabilelerinin savunması yüzünden bir yıkım ile sonuçlanabilirdi.

Yamato'nun Kore siyaseti iki sebebe dayanıyordu. Kore kültür ve ırk bakımından Yamato'ya çok yakındı. Halbuki Yamato devletinin kuzey sınırındaki Ainu'lar, savaşçı olmakla beraber, kültür ve ırk bakımından Yamato'ya çok daha yabancı idiler. Kore, Yamatolular için, anavatanlarının bir parçası gibi idi, Kuzey Hondo'nun Ainu devleti ise düşman devletti. Kuzeyin soğuk iklimi de Yamato'luların hoşuna gitmemişti. Bundan dolayı, Kore'yi nüfuzu altında tutan Yamato, Çin mallarını daha ucuz elde edebiliyordu.

Çin'de "Chin" sülalesi zamanında meydana gelen iç savaşlar sırasında birçok Çin köylüsü ve zanaatkârı Kuzey memleketlerine göç etmişlerdir. Hun sarayında, Hsien-pi devletlerinde, binlerce Çinli çalışıyordu. Bunların bir kısmı Kore'ye kadar göç etmiştir. 400'lerde Kore'de oturan Çin zanaatkârlarından bir grup, Japonya'nın Setsu ve Harima eyaletlerine gitmişlerdir.

Bu zanaatkârlar, beylere dağıtılıyor ve onların saraylarında dülger, çanak-çömlekçi, demirci vesaire olarak çalışıyorlardı. Yavaş yavaş haddinden fazla çalıştırılan bu zanaatkârların şikâyetleri üzerine, bunların aileleri bir araya getirilmiş ve beraber oturmaya başlamışlardır. 540 yılında ise bunların sayısı 120.000 kişiden fazla idi.

Görülüyor ki, Japon küçük sanatının oluşumunda kuvvetli bir Çin ögesi vardır. Fakat hepsinden daha önemli bir olay, Kore'nin Paikche (Çince: Pai-chi)

devleti elçilik heyetinin teklifi üzerine 405'te Wani isimindeki bir bilginin Japonya'ya getirilmesidir. Doğal olarak, bundan önce de Yamato sarayında Çince yazabilen yabancılar, Çin'liler, bulunuyordu. Bunlar uluslar arası gerekli olan yazıları yazıyorlardı. Çünkü Japonlar o devirde henüz okuma-yazma bilmiyorlardı.

Çin etrafındaki birçok kabile ve devletlerde buna benzer durumlar görüyoruz. Kore'li Wani bu tipten değildi. Kendisi gerçekten bilgin bir adam olup, Yamato veliahdına ders verecekti ve Yamato'nun devlet işlerinde, o zamanda bütün Doğu Asya'da hakim olan Çin idare ve büro yöntemlerini uygulayacaktı.

Wani ile yavaş yavaş bütün Çin klasik kitapları ve bu kitaplarla beraber Çin'in ahlak ve din kuralları Yamato'ya gelmiştir. Burada dikkat edilecek bir nokta da şudur ki, Çin kültürü Yamato'da aşağıdan, yani halktan değil, doğrudan doğruya yukarıdan, hükümdarın bir emri ile yayılmaya başlamıştır. Bu da gayet doğaldır, çünkü Yamato'ya gelen Konfüçyüs öğretileriyle beslenen Çin kültürü, Çin idarecilerinin kültürü ve ahlâk sistemi idi. Dolayısıyla yaklaşık 400'den itibaren, Yamato uzun bir zaman için Çin kültürünün etkisi altında kalmıştır. Bununla beraber, Çin'den doğrudan doğruya veya Güney Mançurya ve Kore yoluyla gelenlerin sayısı artmaktadır. Çinli Göçmenlerin çoğu niteliksiz olduğu halde içlerinden bazıları Japon aristokrasisine girmeyi başarmışlardır. Asilzade ailelerin isimlerini içeren, VII. yüzyılın sonunda yazılmış bir katalogda, asilzadelerin üçte birinden fazlasının Kore veya Çin kökenli olduğu kayıtlıdır (Niida 1933: 75).

Çin kültürünün etkisi yalnız maddî alanda kalmamış, Yamato kültürünün her alanına nüfuz etmeye başlamıştır. Millî din de değişmiştir. Eskiden var olmayan

atalar dinî törenleri, bu dönemde meydana gelmiştir. Şintoizm⁴ denilen eski dine Çin'den gelen felsefî düşünceler ve efsaneler girmiştir. Bu oluşumun altıncı yüzyılda daha da kuvvetlendiği ve uzun bir süre devam ederek bütün Şintoizm'i değiştirdiği görülür.

Eski Şinto dininde doğa kuvvetleri, dağ, nehir, pınar, taş gibi insan için önemli veya tehlikeli olan şeyler doğrudan doğruya tanrı kabul ediliyor ve bunlara tapınılıyordu. Daha sonra bunlar özel tanrılar şeklinde zihinde canlandırılıyordu. Bu tanrılar her yerde vardı, isimleri de çeşitliydi. Tarımla uğraşanlar özellikle pirinç tanrısı gibi, kendi çevreleri ile yakın ilişkilerde bulunan tanrılara tapıyordu. İmparator ailesinin annesi olan güneş tanrısı Ama-terasu'nun rolü azalmaya başlamıştı.

Tanrılar hakkında çeşitli efsaneler anlatılmakla birlikte genel bir mitoloji sistemi yoktu. Ayrı tanrılar gölgeler gibi idi, kuvvetli şahsiyetler değildi. Bu durum, Şinto için, uzun bir zaman devam eder. İbadetler başlangıçta dışarıda yapılıyordu. Kutsal ağaçlar, taşlar vesaire, samandan yapılan organlarla çevriliyordu. Buna benzer bir gelenek, Asya kıtasında, Hsien-pi kabilelerinde de vardır. Kurbanlar, yemek ve içkiden oluşurdu. Hiç bir zaman Orta Asya'da olduğu gibi, koyun veya at gibi büyük hayvanlar kurban edilmezdi. Hâlâ bugün bile Şinto tapınaklarında bulunan, bir değneğe bağlı kâğıt parçalarına “gohei” denilir, birçok bilgine göre, kumaş kurbanlarının taklididir. Bugün bile Ainu'larda görülen, üst kısmı talaş haline

---

⁴ “Şintoizm: Tabiatla insan ruhuna az çok benzer ruhların bulunduğu inanan bir animatizm veya basit bir tabiatperestliktir. Bu inanca göre çağlayanlar, büyük ağaçlar, geyikler, maymunlar, güvercinler, kaplumbağalar, kargalar ve daha pek çok varlıkta kutsal yönler bulunmaktadır. Bu inançta ruh ölmez; ölenlerin ruhları tanrılaşarak yaşamlarına devam ederler” (Akalin 1962: 27).

getirilmiş çam çubukların tanrıları oturmasına yaradığına inanılır. Japonların “gohei” leri de kutsal sayılıyor ve bunların üstünde oturduklarına inanılan tanrılara tapınılıyordu.

Tanrılar için evler de yapılmaya başlanmış ve buralarda tanrıların tıpkı insanlar gibi oturdukları düşünülmüştür. Ev (Japonca: ya) ile tapınak (miya veya mi "sayın" mânâsına gelen bir ön-ektir) arasında bir fark yoktu. Bu tapınaklar, gayet basit, keresteden yapılan binalardı. Bazıları, her 20 yılda bir, yeniden yapılıyordu. Bu tapınaklarda, adı geçen "gohey" ve kutsal sayılan madeni ayna ile kıymetli taşın başka hiç bir şey yoktu (Bunce 1960: 48). Ayna, "magatama," denilen böbrek şeklinde ve prehistorik mezarlarda çok bulunan kıymetli taşlara benzeyen taşlar ve bir kılıç, Japon imparator ailesinin de en kıymetli kutsal sembolüdür. Şüphesiz ki bu, Asya'dan Japon adalarına gelen maden kültürü ile ilişkilidir. Kılıç ve ayna gibi bronz aletler veya Orta Asya taşından yapılan "magatama" lar, ilk zamanlarda hem çok kıymetli, hem de kutsal sayılıyordu. Bunun için de, Şinto tapınaklarında bu kökeni yabancı olan semboller bulunuyordu. İbadet için gelen halk tapınağın içine girmiyor, tapınağın kapısının önünde dua edip, kurban kesiyordu.

Dua etmek isteyen kimse, her şeyden önce “temiz” olmalıdır, fakat bu temizlik daha ziyade manevî bir temizliktir: söz gelişi cinsel ilişki kurmak, bir ölüye dokunmak veya “temiz” olmayan ateş ile pişirilen yemeği yemek gibi şeyler insanı kirleten durumlardır. Bundan kaçınmak gerekir.

Bazı şeyleri yapmakla, bir çeşit oruç tutmakla, su veya tuzu insan üzerine serpmekle, "temiz" olunabilirdi. Ancak büyük suçlarda, tapınağı koruyan din adamı hafif veya ağır cezalar veriyordu (Bunce 1960: 71).

552'de Paikche'den Buda'nın bir heykeli ile bazı Budist kitapları gönderiliyordu. Paikche, Çin'in kuzeyindeki diğer devletler gibi, IV. yüzyılda Budist olmuştu. Yamato'ya Budizm de, Çin kültürü gibi yukarıdan, imparatorlardan gelmiştir.

İmparator sarayında Budizm lehinde ve aleyhinde büyük tartışmalar yapılıyordu. Sarayda din işlerini idare eden Nakatomi ailesi ve sarayın askerî işlerini idare eden Mononobe ailesi, doğal olarak bu yeni dinin aleyhinde tavır almışlardı. İmparatorun özel çiftliklerini idare eden ve o zaman bir tür başvekillik görevini gören kuvvetli Soga ailesi Budizmin lehinde idi. Zira bazı Şinto tanrılarının yakınları olduklarını ileri sürerek siyasette bir rol oynayabilen asilzadelerin veya bazı ailelerin nüfuzu bu yeni din sayesinde kırılıyordu.

Budizm ülke topraklarında yayıldıkça, bu iddialar kabul görmeyecek ve söz konusu ailelerin nüfuzu daha kolay kırılacaktı. Budizm'in akıbeti bir zaman için saraydaki bu iki gruba bağlı kalmıştır. Sonunda, daha kuvvetli olan Soga grubu, Budizm'in temellerini sağlam bir şekilde kurmak için, ellerinden gelen her şeyi yapmıştır (575). Fakat epey bir süre, Soga ailesinden başka, Budizm'e inanan ve Budist papaz, rahip ve rahibeliği yapanların çoğunluğunu yabancılar, özellikle Koreliler oluşturmuştur. Soga ile Nagatomi ve Mononobe aileleri arasındaki rekabet giderek derinleşmiş ve sonunda kısa, fakat kanlı bir iç savaştan sonra (587) Soga ailesi siyasî alanda bir zafer kazanmıştır. Bu aileden Umako, devletin en nüfuzlu adamı hâline gelmiştir.

Budizm daha kolay ve daha hızlı yayılmaya başlamıştı. Budizm'in yayılması, Umako için büyük bir siyasî zaferdi. Bu sayede, Umako, yalnız düşmanlarını değil, imparator ailesinden iki prensi ve son imparatorun kendisini (Sujun) de öldürdü

(Bunce 1960: 83). Bundan anlaşılıyor ki, devlet adamları için din, yalnızca bir siyaset aracıdır. Bunun dolaylı da, bir insan aynı zamanda Şintoist ve Budist olabiliyordu. Şintoizm'in ulusal dini temsil etmesine karşılık, Budizm daha çok bir felsefe sistemi olduğu görülmektedir. Bir insan her iki dine bir arada sahip olabiliyor; bir siyaset adamı ise her ikisinden, yerine göre faydalanabiliyordu. Bu konuda Japonya Çin'e benzemekte ve Batı Asya'dan tamamen ayrılmaktadır.

V. yüzyılda, Yamato'nun Kore'deki durumu kötüleşmeye başladı. Paikche ile ilişkiler hâlâ iyi olmasına rağmen, Paikche'nin gücü azalmıştı. 516'da bir Japon donanması Kore'nin güney sahilleri önünde yenilmişti. 527'de de Japonya'nın Paikche devletinin güney kısmında bulunan köprübaşı (Mimana) tehlikeli bir duruma düşmüştü. Mimana'yı kurtarmak için gönderilen donanma, Silla devletinin hizmetinde bulunan bir Japon beyi tarafından durduruldu (Murdoch 1903-1926: 250).

Kore'ye gelen Japon yardımının gittikçe azalması oranında, Silla ve Silla ile müttefik olan Kokurye (veya Kokuri) devleti tarafından Paikche'ye karşı yapılan baskı artıyordu. Nihayet 562'de Yamato'nun köprübaşı da Silla'nın eline geçerek Paikche düştü (Murdoch 1903-1926: 251). O andan itibaren, Japonya'nın Kore'deki rolü bitmiş sayılır. Bir zaman sonra, Sui sülalesinin egemenliği altında yeniden güçlenen Çin, Kore'yi ele geçirerek, M.Ö. 100'lerde olduğu gibi, bu devletleri koruması altına almıştır.

II. BÖLÜM

2.1. T'ANG HANEDANLIĞI

(618 – 907)

İmparatorluk Kronolojisi

Tapınak ismi	İsim	Hükümdarlık Süresi	Yorumlar
Gao Zu	Li Yuan	618-626	Sui Hanedanlığına karşı ayaklanarak tahtı ele geçiren T'ang Hanedanlığı'nın ilk imparatorudur.
Tai Zong	Li Shimin	627-649	Çin tarihinin en büyük imparatorlarından biridir. Dönemine "Gelişme Çağı" denmektedir.
Gao Zong	Li Zhi	650-683	Kılıbık bir imparator olduğundan karısı Wu Zetran bütün ülkeye hâkim olmuştur.
Zhong Zang	Li Xian	684-684	Annesi Wu Zetran tarafından kontrol edilen kulla bir imparatorudur. Sadece 54 gün tahtta kalmıştır. Sonrasında taht elinden alınmıştır.
Rui Zong	Li Dang	684- 690	Bir diğer kulla imparatorudur. MS 690'da annesi Wu Zetran tarafından tahttan indirilmiştir.
Wu Hou	Wu Zetran	690-704	Çin tarihindeki tek kadın imparatorudur. Tahtı ele geçirir geçirmez T'ang Hanedanlığını "Zhai" olarak değiştirmiştir.
Zhang Zang	Li Xian	705-710	Wu Zetran seksenlerindeyken, Li Xion bir darbe yapma şansını yakalamış, gücünü yeniden kazanarak hanedanlığa tekrardan "T'ang" adını vermiştir.
Shang	Li Chongmax	710-710	Li Xian'ın oğludur. Ancak hiç tahta çıkmamıştır. Bazı tarih kitaplarında T'ang Hanedanlığının bir imparatoru olarak listeye girmemiştir.

Rui Zong	Li Dang	710-711	Oğlu Li Long'nin komutanlığındaki bir derebeyle 2. kez T'ang Hanedanlığı'nın imparatoru olmuştur. Bir sene sonra tahtını Longyi'ye bırakmıştır.
Xuan Zong	Li Longyi	712-755	Bir diğer "Gelişme Çağı" yaşamıştır. Ancak döneminin sonlarına doğru T'ang Hanedanlığının zayıflamasına sebep olan büyük bir isyan çıkmıştır.
Su Zong	Li Heng	756-761	An ve Shi'nin Ayaklanması sırasında, Xuan Zong tahtını oğlu Li Heng'e bırakmıştır. İsyân bastırıldıktan sonra, harem ağalarının hâkimiyeti başlamıştır.
Dai Zong	Li Yu	762-779	Savaşın neden olduğu karmaşa, Dai Zong'un döneminde telafi edildi.
De Zong	Li Shi	780-804	Diriliş Dönemi başladı.
Shung Zong	Li Song	805-805	Konuşma engelinden dolayı Li Song sadece altı ay boyunca imparatorluk yaptı.
Xian Zong	Li Chun	806-820	Li Song'un oğlu, zeki bir imparator. Birçok harem ağası tarafından cinayete kurban gitti.
Mu Zong	Li Heng	821-824	
Jing Zong	Li Chen	825-825	Bu genç imparator harem ağaları tarafından öldürüldüğünde anca 18 yaşındaydı.
Wen Zong	Li Ang	826-840	Anlayışlı bir imparatordu, fakat hükümeti kontrol eden harem ağalarını yok etme planı olan Çiğ/Şebnem Hadisesi başarısız olunca, bir evin altına tutsak edildi ve orada bunalım geçirerek öldü.
Wu Zong	Li Chan (Yan)	841-846	Çin tarihindeki üçlü ünlü imparatorlardan biridir. Budizmi yasaklamıştır.
Xuan Zong	Li Yi (Chen)	847-858	Ayaklanmalar meydana geldi.
Yi Zong	Li Huag	859-873	İsyanlar yayıldı.
Xi Zong	Li Huan	874-888	T'ang'deki en büyük isyan patlak verdi. Liderler Wang Xianzti ve Huang Chao idi. Sonunda isyan bastırıldıysa da T'ang Hanedanlığı yıkımın eşiğine gelmişti.

Zhao Zong	Li Hua	889-904	Sonunda harem ağaları General Zhu Quanzong tarafından öldürüldü. Ancak Zhu Quanzong, imparator Zhau Zong'u da öldürdü.
Ai Zong	Li Zou	904-907	Zhu Quanzong tahtı Ai Zong'dan aldı ve hanedanlığı Da Liang (daha sonra Liang) olarak değiştirdi. Böylece T'ang Hanedanlığı yıkılmış oldu.

T'ang Hanedanlığı Çin tarihinde çok önemli bir çağdır. Tarihçiler tarafından VIII. yüzyılda dünyanın en güçlü imparatorluğu olarak kabul edilmiştir. Aynı zamanda başkenti Chang'an dünya ticaretinin ve kültürünün merkeziydi. İpek yolu aracılığıyla kâğıt, ipek ve baharat gibi birçok icat ve eşya Batıya nakledilmiştir. Tabi imparatorluk da pek çok alanda kendini geliştirmeyi öğrenmiştir. Bin sene önce Hindistan'da ortaya çıkan Budizm, T'ang döneminde gelişmiş ve Çin geleneksel kültürünün daimî bir parçası hâline gelmiştir.

T'ang Hanedanlığı dönemi edebiyatta ve sanatta altın çağ idi. Edebiyat açısından, özellikle şiir sanatında, Çin tarihinde zirve olarak kabul edilir. Li Bai, Du Fu, Bai Juyi vb. ünlü şairler bu dönemde yetişmiştir. Bu edipler gelecek nesle zengin ve görkemli eserler bırakmışlardır.

T'ang hükümeti, devlet yönetiminde sivillerin içinden en bilgili olanlarını seçmede kullanılan Konfüçyüs menşeli sınav sistemini kusursuz hâle getirmiştir. Bu sistem 1911'de Oing Hanedanlığının son gününe kadar kullanılmıştır.

VIII. yüzyılda patlak veren An ve Shi isyanından ötürü T'ang İmparatorluğu büyük ölçüde zayıflamış, her ne kadar IX. yüzyılın başlarında dirilişe geçse de kesin olmamakla birlikte 907'de yıkılmıştır.

2.2. TARİHİ OLAYLAR

Xuanwu Kapısı Hadisesi (626)

T'ang'ın ilk imparatoru Lİ Yuan'ın ikinci oğlu Li Shimin tahtı ele geçirmek için kardeşleri Prens Li Jiancheng (tacın yasal sahibi) ile Li Yuanyi'ye Xuanwu kapısının önünde pusu kurmuş ve onları öldürmüştür. İki ay sonra Li Yuan tahtını Li Shimin'e bıraktı. Li Shimin tahta zorla sahip olmasına rağmen Çin tarihindeki en zeki imparatorlardan biridir (Cheng 1982: 77).

Çiğ / Şebnem Olayı (835)

T'ang Hanedanlığı'nın sonuna doğru, imparatorluk her zaman bazı harem ağalarınca denetleniyordu. Bu harem ağaları o kadar taşkındı ki istediklerinde imparatorlar öldürülüyor ve ortadan kaldırılıyorlardı. Wen Zang (Li Ang) tahttayken, bazı resmî kişiler bu harem ağalarını öldürmeye yönelik bir plan yaptılar. İmparatora sarayın içinde üzeri çiğ ile kaplı bir nar ağacı olduğunu söylediler (bu bir alamet anlamında) ve bütün harem ağalarını bunu görmeleri için davet ettiler. Aynı zamanda içlerinden bir general bir grup askere ağacın yanına saklanmalarını ve davete katılan adamların hepsini öldürmek için hazır olmalarını emretti. Ne yazık ki bir harem ağası ağaca yaklaşırken askerleri gördü ve imparatoru alelacele rehin aldı. Böylece plan başarısızlıkla sonuçlandı. Çiğ Olayı'na dâhil olan bütün resmi görevliler öldürüldü ve imparator Wen Zang bir evin bodrumuna hapsedildi ve büyük acılar içinde orada öldü (Cheng 1982: 77-78).

An ve Shi İsyanı (756-763)

756'da T'ang'ın yüksek rütbeli bir generali olan An Lushan isyan çıkardı. İsyân yedi sene iki ay sürdü. Bu başkaldırı T'ang Hanedanlığı'nı ciddi anlamda zayıflattı. Savaş sırasında An Lushan başkent Şanghay'ı işgal etmiş, imparator Xuan Zang (Li Longji)'ı Sichuang'a kaçırmaya zorlamıştır. An Lushan, kendi öz oğlu tarafından 757'de öldürülmüştür. Sonrasında ona bağlı olan Shi Siming asiler takımının başkomutanı olmuştur. 761'de Shi Siming ölmüş; oğlu Shi Zhaaji, isyan 763'de tamamen bastırılana kadar gücü eline almıştır. Bu savaştan sonra, T'ang Hanedanlığı orta ve geç dönemlerine girmiş oldu (Cheng 1982: 79).

Huan Chao İsyanı (874-884)

Bu isyan T'ang Hanedanlığındaki en büyük isyandı. Ayaklanmanın başında Huang Chao ve Wang Xranzhi bulunuyordu. Bütün Çin savaş alanına dönmüştü ve isyancıların sayısı 600 bine yükselmişti. On yıllık savaş süresince T'ang Hanedanlığı son derece bitkin düşmüştür. 23 sene sonra, 907'de taht, T'ang'de general olmasına rağmen Huang Chao'nun ayaklanmalarına boyun eğmek zorunda kalan Zhu Quanzong tarafından gasp edilmiştir (Cheng 1982: 79).

2.3. T'ANG DÖNEMİNDE DİN

Chang-an yalnızca uçsuz bucaksız T'ang İmparatorluğu'nun başkenti değil, aynı zamanda bütün Asya'da farklı kültürlerin bir araya geldiği bir merkezdir. Bu yer Uzak Doğu'ya giden uzun kervan yollarının doğudaki son durağıdır. Budizm Çin'e İpek Yolu ve T'ang Hanedanlığı sırasında; İslam ise tacirler vasıtasıyla Arabistan ve

Pers ülkesinden geldi. Benzer şekilde Hristiyanlık da Çin'e Pers İmparatorluğu'ndan ulaştı ve kendi inananlar takımını oluşturdu. Hatta Yahudilik bile yabancı tacirler aracılığıyla Çin'e getirildi.

Taoizm⁵, Çin'de devletin güvenliğindeki bir din değildi. Doğu yanlısı düşünce sistemi birçok toplumsal sınıf tarafından, özellikle de Yangste Bölgesi'ndeki aristokrasi tarafından kişisel olarak benimseniyordu. T'ang Hanedanlığı sırasında Taoizm bürokrasi tarafından büyük saygı görüyordu; çünkü Taoist düşünür tanrı Laozi'nin soyadı, tıpkı T'ang imparatorlarınıninki gibi Li idi.

Budizm, T'ang Hanedanlığının henüz başlangıcında olgunluğa ulaşmıştı. Çin'deki bütün sosyal gruplar yabancı dinlere inanan kesimlerini çıkardılar. Fakat Budizm çeşitli asimilasyon basamaklarıyla çoktan bir Çin dini olmuştu. Din adamları artık devlet, kanun ve toplumdan ayrı olarak düşünülüyorlardı. T'ang imparatorları Taoizm'e yakın olsalar da büyük şahsiyetlerin, özellikle İmparatoriçe Wu'nun, Longmen Mağaraları'ndaki bazı çalışmalara destek vererek Budizm'i koruması örnek gösterilebilir. Fakat birçok sebepten IX. yüzyılda özellikle 845'te önemli yasaklar oluşturuldu. Bu sebepler arasında manastırların önemli ölçüdeki zenginlik düzeyleri ve birçok insanın askerlikten kaçmak ve vergi mükellefliğinden kurtulmak için Budizm'e geçmesi söylenebilir. Üçüncü bir sebep ise temsilcilerinin yabancı

---

⁵ Taoizm: "Tao kelimesi dağ yolu anlamına gelir. Bundan başka yol, yasa, tabiat anlamlarında da kullanılmıştır. Çinli tarihçiler Taoizm'i dünyada olmak sanatı, yaşamak sanatı şeklinde tarif ediyorlar. Bu sanatın en önemli yöne de çevreye uymak gereğidir. Japon kültüründe büyük etkiler yapan belli başlı üç dinî sistemin ana karakterini belirtmesi bakımından şu söylenti anlatılır: Konfüçyüs, Buda ve Laotse parmaklarını sirke küpüne banıp sirkenin tadına bakmışlar; Konfüçyüs ekşi demiş, Buda acı demiş, Laotse tatlı olduğunu söylemiş. Taoizm çok iyimserdir ve insan hayatının iyi davranışlarla mutluluğa erişebileceği düşüncesini savunur" (Akalin 1962: 36).

dinin sosyal görev sisteminde üst ve alt sınıf insanların haklarını yok ettiği gerekçesiyle Budizm'in aleyhine bildiri yayınladığı Konfüçyüs öğretisidir⁶.

T'ang dönemi, Budizm'in beşiği Hindistan'a büyük hacların yapıldığı bir dönemdir. En önemli hacı, birçok sutrayı gün ışığına çıkaran ve sutraların Çinceye tercüme edilmesinde bazı kurallar koyan çevirmen Xuanzang'dır (625-645 yıllarında gezisini yapmıştır.). Xuanzang karadan yol almıştır ve ziyaret ettiği bölgelerle ilgili düşüncelerini "Da T'ang Xiyu Ji" yani Büyük T'ang'ın batısındaki bölgeler anlamına gelen kitabında ifade etmiştir. Maceraları, ünlü Ming dönemi romanı Xisayi (Batı'ya Yolculuk) gibi birçok tiyatro oyununa ve romanlara konu olmuştur. Hindistan'a ve Ceylon'a gemisiyle giden bir başka hacı ise yolculuğuna 671'de başlayan Yijin'dir (Barton 1919: 97).

Uzun Hindistan tarihî dönemleriyle ilgili elimizdeki tek kaynak Çin belgeleridir. Hacılar sadece hacca gitmediler; aynı zamanda buraya Japonya ve Kore'den yoğun bir misyoner akışını da sağladılar. Jianzenler (Japonca Kanjin) gibi Çinli din adamları Japonya'ya gittiler ve Japon din adamları tıpkı Shingon (Çince Zehenyuan) Okulu kurucusu Kukai (Çince Khongai) ve Çin'deki maceralarını anlattığı meşhur günlüğü yazan Enin gibi Çin'de uzun yıllar geçirdiler.

Özellikleriyle giderek Çinli olan Çin'deki Budizm, kendi okullarını ve topluluklarını oluşturdu. En önemlileri ilkel Amitabha mezhebi üzerine yoğunlaşan

---

⁶ Konfüçyanizm inancına göre insan aslında iyi bir yaratıktır ve karakterinin gösterdiği yolda gidebilirse her zaman da iyi kalabilir. Tanrıya karşı işlenen suç günah sayılmaz, asıl günah olan şey vatandaşın topluma karşı işlediği suçtur, bu hatta bir cinayet sayılır. Buradaki günahın anlamı Batı dinlerindeki günah değildir. Çünkü, Japonya'da bu anlamda bir kavram yoktur. Çin'deki Konfüçyüs dininin beş ahlak kuralı vardır. Bunlar; oğulun babaya; kardeşin ağabeye; karının kocaya; dostun dosta; halkın hükümdara itaatidir (Akalin 1960: 35).

Saf Bölge (jingtu), Zhiyi tarafından kurulan Tiantai, Fanzang'ın kurduğu Garland Sutra'yı temel alan Garland, dogmayı, sofuluğu, ayinleri ve klasik manastır sistemini resmi olarak tedavülden kaldıran çok önemli bir okul olan Bodhiderma vce Huidengi tarafından kurulmuş olan Chan (daha yaygın şekilde bilinen Japonca söylenişiyle Zan) okullarıdır. Chan inananları, aydınlanmak amacıyla bulmacalara ve kendiliğinden oluşan davranışlara bel bağladılar. Dünya çapında bilinen dövüş tekniklerini de (gongfu, "Kung-fu") Chan Okulu Şaolin Manastırlarında geliştirmiştir (Barton 1919: 99).

Diğer önemli Budist edebiyat eseri Deoshi'nin yazdığı "Kanunlar Bahçesinde Değerli Taşlar" anlamına gelen Fayuan adlı ansiklopedi ve T'ang imparatorlarının memleketin yararına dua ettikleri "Büyük Bulut Sutra" anlamına gelen Dayunjing'dir

IX. yüzyıldaki önemli yasaklarla beraber gelen Orta Asya yollarının X. yüzyılda Araplar ve Tibetliler tarafından kapatılması Çin'deki büyük Budizm dönemini sonlandırdı. Budizm de tıpkı Taoizm gibi sessiz bir din haline geldi ve birçok müridini bugüne kadar toplum içinde barındırmayı başardı.

2.4. T'ANG DÖNEMİNDE SİYASET

T'ang hanedanlığının politik sistemi Han hanedanlığında oluşturulmuş olan merkezi bürokrasinin geleneği içinde barınmıştır. T'ang hanedanlığının devlet olarak uyguladığı tüm kurallar işleyişler Kore krallıkları Paekche, Silla, Koguryo ve Japonyadaki Asuka bölgesindeki reformist bir grup tarafından taklit edildi. Ancak Han sisteminin aksine T'ang yönetimi yarı bağımsız krallıkları hanedanlık

prenslerine devretmezdi. Merkezi hükümet başkent Chang'an (bugünkü ismi ile Xi'an/ Shaanxi; Luoyang/ Henan doğu başkent Dongdu'ya yardımcıydı)'da kuruluydu ve altı bakanlığı; personel (Libu), gelir (Hubu), haklar (Libu), savaş (Bingbu), adalet (Xingbu) ve işler (Gongbu), ile birlikte Devlet İçi İlişkiler Bölümü tarafından yönetilirdi. Büyük Konsey Üyeleri adı verilen saygıdeğer yöneticileri bulunan Sekreteryaya ve Konsey adındaki iki bölüm de hükümete ait belgelerin takibini sağlardı. Bu üç yönetim organı aynı zamanda üç departman, üç yönetici, üç dük olarak da anılırlar. Bunlar hükümetin üç önemli birimiydi ancak bu kadroda genelde birileri bulunmazdı. Resmi kurumların bağımsız takibi için başında bir 'Sansür Memuru' bulunan bir Sansür kurumu bulunmaktaydı. Bu sansür kurumunun yerel büroları Chayuan olarak anılır ve başlarında yerel resmi kurumları ve işlerini takibe alan yerel sansür memurları bulunurdu. (Chen 1982: 75)

Hanedanlığın kurban etme, eğlence, ulusal tahıl ambarları ve imparatorluğa ait hazinelerin takibi gibi birtakım özel işlerin yürütmesinden sorumlu Jiusi (Dokuz Kuruluş Mensubu) adında bir birlik aynı zamanda akademisyenleri resmi sınıflandırma ile görevlere atamaktan sorumlu, devletin saray, su yolu gibi inşaatlarının yapılmasını sağlayan Wujian (Beş Yönetici Kadrosu) gibi devlete yardımcı görevliler bulunurdu. Bu devlete yardım sistemi sonraki dönemlerdeki kadar gelişmiş olmasa da, T'ang döneminde bile mezun olan bir akademisyen ancak bir sınavı geçtiğinde kadroya alınıyordu. Devletin bu sınavı imparatorun kendisi tarafından yönetilir ve çoğunlukla Konfüçyüs klasiklerini yorumlama ile ilgili testler içerirdi. Resmi kurula seçilen akademisyenler Hanlin Akademisinden gelirlerdi, diğer görevliler ise İmparatorluğa ait üniversiteden mezun olmuşlardı. Bu okuryazar bürokrasisi gelenekçi aristokrat aileleri ve imparatoriçe klanlarıyla neredeyse eşdeğer

anlama olmuştur. T'ang hanedanlığının ikinci yarısında huanguan neishi'ler Neishisheng (Saray İçi İşler) ve Shumiyuan (Saray Sekreteryası) gibi kurumlarda yer alarak siyasi konularda etkilerini arttırırken başkenti de kontrol altına aldılar. Yerel bürolar merkez hükümetin geleneksel bir küçük kopyasına dönüştü. Bir eyalet, eyalet yöneticisi tarafından, bir bölge bir bölge yöneticisi tarafından yönetilirdi. Askeri önemi olan bazı durumlarda başında bir kumandan (dudu cishi) olan 'komando' (dudufu) denilen bir birim duruma el koyardı. Tüm bu birimler denetleme devreleri olarak gruplandırılırdı. Bir diğer önemli birim T'ang Çin'inin sınırlarında çoğunluğu Çinli olmayan kabilelerin oluşturduğu korumacıları (duhufu). Kuzey saflarda, ve daha sonra tüm imparatorlukta askeri liderlerin (jiedushi) altında çalışacak bir tür askeri birim (fanzhen) oluşturuldu. Merkezi hükümetin yasalarını uygulatan araştırmacı liderler(anchashi) yerel yönetimleri kontrol etmek için seyahat etmek zorundaydılar. Bazı liderlerin ise tuz tekeli gibi özel görevlerde araştırma yapmaları gerekti.

Yasal sistem yeni bir yasa sistemi olan iki bölümü Cezai yaptırımlar (Lü) ile İdari yaptırımlar (Ling) olan T'anglü Shuyi'yi temel aldı. Geleneksel olarak Kuzey hanedanlıklarının askeri rejimi, daha sonra bir grup özel hakları olan maaşlı askerlerin (fubing) ortaya çıkmasına sebep olan, büyük ölçüde soylu atlı askerlerle ün salmıştı. Sui hanedanlığından itibaren savaşa gönderilen askerler kadroyla göreve alınan köylülerdi. Ülkede savaş olmadığında bu köylüler tarlalarda çalışır, savaş zamanında da askeriye hizmet ederlerdi. Ön saflarda kendi topraklarını korumaya çalışan bu köylü askerler, bunu maaşlı askerlerden çok daha istekli bir şekilde yapıyorlardı. Ancak Çin'in aşağılayıcı savaş stratejisi daha çok atlı asker birliklerinden oluşurdu. Merkezi yönetim Asya'nın içlerinde gücünü kaybetmeye

başladıktan sonra, etkili bir atlı birlik kurulması zorlaştı; çünkü atlar daha çok batıdan getirilir, Orta Çin'de yetiştirilmezlerdi. (Chen 1982: 215)

Her hanedanlıkta yeterli yetiye sahip birer imparator bulunmuş olsa da Çin bürokrasisinde güçlü bir imparatora ihtiyaç yoktu. Mahkeme politikaları klan grupları, soylular, akademik bürokratlardan oluşurdu ve imparatorluk politikaları da etkili merkezi yönetim tarafından belirlenirdi.

T'ang İmparatorluğu kurulduğunda, Çin'in büyük topraklarını idare edebilecek etkili bir devlet bürokrasisine ihtiyaç duyuldu. Tıpkı Han Hanedanlığı sırasında olduğu gibi Konfüçyüs savunucusu akademisyenler hükümetin verimliliği için en değerli bilgilerle katkıda bulunacaklarını söylediler. Konfüçyünizm 630'da yine devletin dini ilan edildi ve akademisyenler bir kez daha Konfüçyüs klasiklerini açıklayıp, yorumladılar. Hanlin Akademisi gibi devlet üniversitelerinde ünlü edebiyatçılar bu eski yapıtlar ile ilgili açıklayıcı Ortodoks T'ang yorumlarını yazıya döktüler. 837'de klasik metinler başkente taş yazıtlara oyulmuştu. T'ang hanedanlığının Wenguan çilin (Forest of Officials' Poems and Prose) adlı antolojisi ve Li Shan'ın Wenxuan Wuchen Zhu (Five Master's Commentary to the Wenxuan) gibi birçok yazılı eseri Güney ve Kuzey hanedanlıklarının gelenekleri arasında değişmeden kalmıştır.

2.5. T'ANG DÖNEMİNDE EDEBİYAT

T'ang hanedanlığı edebiyatının en önemli bölümünü şiir oluşturur. Her mısradaki beş veya yedi heceden oluşarak daha sade 'normal stil'e geri dönen T'ang şiirlerinin Çin edebiyatının en güzel şiirleri olduğu söylenir. Şiir yazmak tüm iyi eğitim almış kimseler için bir olmazsa olmazdı; ve imparatorlar, din adamları, akademisyenler hatta hayat kadınları tarafından yazılmış şiirler günümüze kadar gelmişlerdir. En ünlü yazarlar Li Bai (Li Taibai), Du Fu, Du Mu, Meng Haoran, Wang Wei, Bai Juyi (Bo Juyi), Li Shangyin, Yuan Zhen gibi daha pek çoklarıdır. Quan T'angshi (QuanT'angshi) adlı Qing derlemesinde birkaç bin T'ang şiiri bir araya getirilmiştir. T'ang hanedanlığının ikinci yansı yeni bir şiir tarzının ortaya çıkmasına tanıklık etmiştir. Şair geleneksel ezgileri yeni sözcüklerle (ci) doldurmalıdır. Bu 'ci' stili eski 'shi' stili gibi daha karmaşıktı ve Song hanedanlığı sırasında olgunluğa erişti. T'ang şiirinin en önemli temsilcisi Güney T'ang'ın imparatoru Li Yu idi(937-975). Konfüçyüizm'in tekrar ortaya çıkması eski klasik eserlerin hepsine bir yığın yeni yorum yapılmasını doğurdu. Bu yorumları yapan en önemli akademisyenler Yan Shigu, Lu Deming ve atası Konfüçyüs olan Kong Yingda'dır. Akademisyen Li Ao duygular ve insanın doğası arasındaki ilişkiye yoğunlaşmıştır. Ona göre, insan doğasında iyidir, fakat duyguları ve içgüdüleri bu doğanın dengesini bozar. Li Yuxi ise insan ve cennetin karşılıklı olarak birbirlerini tamamladıklarını savunmuştur. Liu Zongyuan adlı bir başka Konfüçyüs akademisyeni cennet, insan ve diğer tüm varlıkların tek bir varlıktan oluştuğunu fakat farklı yetilere sahip oldukları görüşündedir.

Ülkedeki bölünme sırasındaki düzyazı oldukça ağdalı, kafiye ve paralelizme boğulmuş, yüksel kesime hitap eden bir stildeydi. Ülkede Budizm'in zayıflamasından da sorumlu olan akademisyen Han Yu, daha sade ve okunabilir bir düzyazı şekli için 'eski düzyazı akımı'nı destekledi. Han Yu Budizm'i doğal olmayan, hain bir düşünce şeklinin beşiği olarak görmüştür. T'ang'ın tüm düzyazı metinleri imparator Qing'in son dönemindeki Quan T'ang Wen (QuanT'angwen) adlı eserinde bir araya getirilmiştir.

Tarih alanında, Kuzey ve Güney hanedanlıklarının resmi tarihleri (Fang Xuanling, Jinshu; Yao Silian, Liangshu ve Chenshu; Li Yanshou, Nanshi ve Beishi; Li Baiyao, Beiqishu; Linghu Defen, Beizhoushu) ile Sui hanedanlığının resmi tarihi (Wei Zheng, Shuishu) Liu Zhiji gibi tarih eleştirmenlerinin yorumlarıyla zenginleştirilerek Shitong (Yoruma Açık Tarih) adlı çalışmada derlenmiştir. Liu hükümetin resmi tarihi etkileyerek saptıran mantıkdışı kayıtlarını ve stillerini reddetmiş ve tarih kitaplarına insan ve çevresi hakkında daha gerçekçi bilgiler veren monografilere (detaylı yazılara) yer vermeyi önermiştir. Özellikle kurumsal tarihle ilgilenen, tarihsel bilgilerin ötesini içeren bir eleştirel eser de Du You tarafından yazılan Tongdian (Comprehensive Manual) adlı ansiklopedidir. Liu Zhi de Zhengdian (Manual of Politics) adında politik bir ansiklopedi yazmıştır. Neredeyse unutulmuş bir ansiklopedi de Yiwen Leiju (Varied Collection of Classics and Literature)'dır. Hükümet tarihi için imparator T'ang Xuanxong tarafından yayınlanan Da T'ang Liudian adlı ansiklopedi ve Qing akademisyeni Wang Pu'nun T'ang Huiyao adlı derlemesi oldukça yararlıdır. Çince ses sistemi ile ilgili ilk araştırmalar arasında Lu Fayan'ın Qieyun (Cut Rimes), Sun Mian'ın T'angyun (Rimes of the T'ang) (iki eser de günümüze ulaşmamıştır) adlı sözlükler bulunur. 9.yy'da Güney

Çin'in coğrafyası, insanları, bitki ve hayvanlarıyla ilgili en eski monografileri bulabiliriz. Ansiklopedide yer alan yasal tarihle ilgili bu monografiler çoğunlukla bu alandaki tek kaynağımız olup devlet kurumlarının gerçek durumu hakkında bize bilgi verir. Örneğin Suishu'ların kütüphanecisinin monografisi Jingjizhi Han dönemi sonrası elimize geçen tek bibliyografyadır. (Chen 1982: 221)

T'ang hanedanlığının resmi tarihi daha sonra Song'lu akademisyen Ouyang Xiu'nun Xin T'angshu olarak yeniden derlediği Liu Xu'nun T'angshu adlı eseri olarak kabul edilir. Aynı şekilde Ouyang Xiu, Xue Juzheng'in (Jiu) Wudaishi (Beş Hanedanlığın Tarihi)'yi yeniden kaleme alarak ona bir paralel olan Xin Wudaishi 'yi oluşturdu. Güneyin on devletinin tarihi ise Wu Renchen'in Shiguo Chunqiu (On Devletin Baharı ve Sonbaharı) adlı kitabında anlatılmıştır.

III. BÖLÜM

3.1. DEVLETİN YENİDEN KURULUŞU VE NARA DÖNEMİ

Şotoku Tayşi (Shotoku Taishi):

Umako, imparator Sujun'nu öldürdükten sonra, imparatoriçe Suiko'yu tahta geçirmişti. Fakat devlet işleri Sujun'dan önce egemenlik süren imparatorun oğlu Umayado tarafından idare ediliyordu. Ölümünden sonra Şotoku Tayşi (bilgili erdemli veliaht) denilen Umayado, Buddhizmin büyük koruyucusu olmuştur.

Gençliğinden beri hem Budist olan, hem de Çin klasik kitaplarını okuyan ve ezberleyen prens, Buddhizmin ahlakını ve Çin kültürünün değerlerini Yamato'da yaymak istedi.

Prens Buddhizm ile ilgisini gören ve prene bağlı olan asilzade aileleri de Buddhizm ile uğraşmaya ve özellikle tapınak inşa etmeye başladılar. 624' te Yamato' da 46 Budist tapınağı ve binden fazla papaz, rahip ve rahibe vardı.

Budizme karşı resmi ilgi birdenbire artınca ülkede bu oranda Budizmi anlayan ve rahip olmak isteyen insan bulmakta güçlük çekilmiştir. Bunun için, resmi davet veya özel istekle, Kore'den sayısız Budist papaz, rahip, rahibe, aynı zamanda Budist heykel yapmayı bilen heykeltıraş, Budist tapınak inşa edebilen mimar, usta, kalfa, marangoz, dülger de Japonya'ya gelmeye başlamıştır.

Bunların çoğu, Japon kızlarıyla evlenerek ülkede kalmışlar ve Japonya'nın kültürel oluşumunda önemli rol oynamışlardır.

Şotoku Tayşi, Buddhizme bu kadar önem vermekle belki elli yıl evvel, Toba devletinde (yani Kuzey Çin'de) yapılan bir deneyimi taklit etmek, yani Buddhizmi devlet dini yapmak istemişti. Bu suretle, imparatorun kişisel etkisi güçlenecek ve bu merkezileştirilmiş devlette, boyların güçleri azalmış olacaktı.

Tobaların bu deneyimi sonuna kadar götürülemedi, Tobalar Buddhizmin yerine Çin Konfüçyanizmini tercih etmişlerdir. Şotoku Tayşi'nin Budist siyaseti belki imparatorun gücünü desteklemek ve soylu ailelerin etkisini kırmak için yapılmıştır.

Bununla beraber Şotoku Tayşi'nin dindar bir insan olması da akla gelebilir. 604 yılında, Şotoku Tayşi soylu ailelere hitap eden önemli bir bildirge yayınlamıştır. Bazı bilginler tarafından yanlış olarak "anayasa,, denilen bu bildirge, Şotoku Tayşi'nin yeni fikirlerinin anlatımı ve aynı zamanda yeni bir siyasi program idi.

Soylu ailelerin egemenliğini destekleyen Şinto dininin, eskidenleri ahlak ile ilişkisi azdı; felsefe bakımından da çok zayıftı. Sosyal bakımdan, Şinto dini artık zararlı bir din olmuştu: Papazların fikrine göre tanrılara karşı günah işleyenler, kendilerini affettirmek için, tapınağa para veya mal vermek zorundadırlar.

Papazların istedikleri gibi belirledikleri bu "ceza,, lar, halk için ağır bir "vergi, olmuştu. Buna karşı, Şotoku Tayşi tarafından ilan edilen bildirge, çok daha yüksek prensiplere dayanıyordu. Bildirgenin 17 maddesi karışık olarak hem Budist ve hem de Konfüçyanist fikirleri içeriyordu. Bu bildirgenin metni bugün bize çok basit gelmektedir. Örneğin son madde şöyledir:

"Önemli kararlar bir tek insan tarafından alınmamalı, birçok insanlar tarafından tartışılmalıdır. Fakat önemsiz şeylerin sonuçları da önemsizdir ve bunun

için çok insana gerek yoktur. Yalnız önemli işlerde, önemli bir sonuca varabilmek için, çok insanın fikrini almalıdır,,. Fakat bunun gibi basit cümleler içinde, o dönem için çok önemli kabul edilecek bazı esaslar da vardır. Örneğin 3. maddede şöyle denmektedir:

"İmparatorun bir emrini alırsanız, ona dikkatle boyun eğin! İmparator gök, halk topraktır. Gök, her şeyi örter, toprak, her şeyi tutar... Bunun için, hükümdar ağzını açarsa, halk boyun eğmeli, yukarıdaki harekete geçerse, aşağıdaki katılma dır." (Kasugai 2004: 47).

Bu cümlelerde "imparatora boyun eğmeli" hükmü açıktır. Halbuki Şotoku Tayşi döneminde imparatorun gücü gayet az ve uyruk (yani başvekil ve büyük ailelerinin gücü çok daha büyüktü. Demek, Budizm ve Çin felsefesi ile beraber, Ya-mato' ya merkezileştirici bir akım da gelmiş ve bu akımdan imparator da faydalanmak istemiştir.

Çünkü gördüğümüz gibi, imparatorun iktidarı güçlüydü, imparator, birbirleri ile rekabet ve kavga eden soylu aileler arasında, güçten başka bir çeşit dini saygınlık ile hakemlik yapan bir kişilikti.

İmparatorun aslında zayıf durumu, genellikle başvekil tarafından daha fazla sınırlandırılıyordu. Hele Şotoku Tayşi'nin durumu hepsinden zayıf idi; çünkü devlet işlerini gerçekten idare eden Umako, gözlemci olarak idare eden de imparatoriçe idi, kendisi ancak "veliaht,, idi.

Bunun için, Şotoku Tayşi'nin bildirgesi durum üzerine doğrudan doğruya etki etmedi; fakat genel bir akımın başlangıcı olarak önemliydi.

İmparatoru güçlendirmeyi kolaylaştıran bazı şartlar vardı. İmparator, beylerinden ancak savaşmak için vergi toplayabiliyor, başka vergi alamıyordu: Bir de, asilzade aileler arasında hakemlik yaparken, imparatorun da ceza verme hakkı vardı.

İşte bu para veya emlak şeklinde toplanan cezalar, imparatorun malı oluyordu. Bir nokta daha vardır, yabancı ülkeler tarafından sözde "haraç,, olarak getirilen ticaret mallarının en büyük kısmı, imparator sarayına getiriliyordu. Ayrıca, imparator karşılık olarak elçilere hediye veriyordu.

Fakat dıştan gelen mallar, maden, kitap, yazı malzemesi vesaire gibi Japonya için yeni ve az bulunan eşya idi. Bunlara sahip olmakla, imparator ailesi, diğer soylu ailelere karşı yavaş yavaş bir üstünlük kazanıyordu.

Şotoku Tayşi zamanında, Japonya'da Çin modası türedi. Çin'de 618 'de Sui soyu sona ermiş ve onun yerine T'ang soyu geçmişti.

T'ang sülâlesinin ilk yıllarında yayınlanan yeni idare kanunları sayesinde, Çin'de büyük bir refah ve parlak bir hükümet sistemi meydana gelmişti. Bu memleketi görmek ve ondan bazı şeyler öğrenmek için binlerce Japon, resmen veya kendi hesabına Çin'e gidiyorlardı.

Bunlar Çin'de güçlü bir imparatorun emri altında bütün Doğu Asya'yı içeren modern bir devlet görüyorlar ve Çin başkentinde dünyanın her yerinden gelen Türk, İran'lı, Hint'li, Arap ve Endonezyalının kendileri gibi özgür bir hayat sürdüklerini görüyorlardı.

Doğal olarak bunlar Çin'de gördüklerini, kendi ülkelerinin dar çevresiyle karşılaştırıyorlar, Çinli'ler de Japonlara bu varlığın esası, bu gücün kaynağı Konfüçyanizm olduğunu söylüyorlardı.

O zamanki Çin bilginlerine göre, bu gerçekten böyle idi. 607 yılından itibaren, Çin sarayına gönderilen Japon elçi heyetleri daima asıl elçiden başka birçok uzmanı da içinde bulunduruyorlardı. Bütün heyetin üyeleri yüz ile iki yüz kişi arasında idi.

VIII. yüzyılda ise beş yüz kadar insan gönderiliyordu. Çin'e gönderilen uzmanlar arasında bilgin de bulunuyor ve bunların bazıları Çin'de yıllarca kalıp Çin felsefesi, Çin kültürü ve devlet işleri hakkında çok derin bilgiler alıyorlardı.

Örneğin Kibi-No-Mabi adlı biri Çin'de on yedi yıl kaldıktan sonra, Nara şehri üniversitesinin rektörü olduğu gibi, ikinci bir yolculuktan sonra da devletin büyük bir makamını elde etti. Gittikçe daha fazla derinleşen bu kültür ilişkilerinin sonuçlarını göreceğiz.

Daha 605 yılında, Yamato'da Çin memuriyet yönteminin temelleri onaylanmış, sarayda çalışanlar için iki rütbe oluşturulmuştur. Her rütbe sahibi özel bir elbise ve özel şapka giyiyordu. Bu sistem 647 ve 649 ve son olarak 664 'te değiştirilmiş ve daha genişletilmiştir. 685, 691, 702 ve 723 'den biraz önce ise, sistem daha basit bir şekle sokularak az çok değişikliklerle bugüne kadar devam etmiştir.

Burada en önemli nokta - bunda Japon modeli, Çin modelinden ayrılmaktadır. Sarayda bulunanlarla taşradaki memurlar arasında bir üstünlük sağlaması, her bir

grup için ayrı rütbeler konmasıdır. Bu, belki Çin'deki taşra "genel askerî valilik" teşkilatı model tutularak yapılmıştır.

Şotoku Taişi 621 'de öldü. Onun ölümü, başvekil Umako'ya yeni bir ümit kapısı açmıştı. Onun amacı, imparator ailesini kaldırmak ve kendini imparator yapmak idi. Fakat amacına erişmeden öldü (626).

Onun yerine oğlu Yemişi başvekil oldu ve babasının işine devam etti. Kendisini rakiplerine karşı korumak için, özellikle yabancı ögelerden yararlanıyordu; yarı vahşi Ainu'larla ülkede usta ve zanaatkar olarak çalışan Kore'li veya Çinliler onun yanında toplanıyordu.

Kyuşu adasının güney kısmından gelen vahşi ve savaşçı Kumaso'lar onun saray ordusunu oluşturuyorlardı. Kendisine düşman olan Mononobe ailesi hemen hemen öldürüldüğünden, tek tehlikeli rakip olarak yalnız Nakatomi ailesi kaldı.

Budizmin yükselişi ile Şinto tapınaklarında papazlık yapan bu ailenin etkisi günden güne azalıyordu. Bunun için, Nakatomi no Kamatari gizlice Soga ailesinin planlarını anlayan bir prens ile anlaşarak, bir suikast hazırladı.

Yabancı elçiler kabul edildikleri sırada, imparatoriçenin önünde Yemişi'nin oğlu Iruka ve bir kaç gün sonra Yemişi'nin kendisi öldürüldü. Bunun üzerine, birçok başka soylu aileler açıkça Kamatari'ye yardım etmeye başlayıp, Soga ailesinin özel kalelerini yaktılar ve ailesinin birçok üyelerini öldürdüler. Soga ailesi ile akraba olan imparatoriçe de istifaya mecbur tutuldu (645) ve kardeşi imparator oldu. Fakat veliaht olarak, Kamatari'ye yardım eden prens Naka no Oye atanıyordu. İmparator, yine yalnız bir kukla idi.

Mezar yazıtlarına göre İ. Shinsei 35 yaşında öldü. Çin'de bulunduğu dönem rahipler ve elçilerin gönderildiği dönemde klasik Çin ve Japon kayıtlarına 838 yılında taştan 200 yıllık zaman zarfında Japonya'dan 19 kez Kentoushi heyetleri gönderilmiş bunlarda beş kez siyasi hava ve dolayı T'ang'a ulaşamamışlardı.

Söz konusu kişi 717 Mart ayında 9. Kentoushi 733 yılı Nisan ayında yola çıkmış olabilir. 10. Kentoshi'nin ne zaman Chang An'a vardığına dair bir kayıt yoktur.

Kibino Mabiki 717 yılında T'ang'a gider. 17 yıl boyunca Chang An'da kalır. Kültür, tarih, hukuk, askerlik bilgileri, müzik ve gökbilimi kadar çeşitli alanda öğrenim görür.

734 yılının kasım ayında Japonya'ya döner. Döndükten sonra bilgi öğrenme dışında 200 kitap götürür. Bunların dışında müzik aletleri ve silahlarda götürmüştü. Bunlar İmparator Seibu'ya hediye ettiğinden dolayı imparator Seibu'nun güvenini kazanır. Önemli işlerde görevlendirilir.

Adı geçen kişi Kibino Mabiki Japonya'da üniversite (Yüksek eğitim kurumunda) ders vermeye başlar. Tarihi kayıtlar, Han Kayıtlar, Kokan Sho, kitaplarını ders malzemesi olarak kullanır. İmparator Koken tahta çıkmadan önce Kibino Mbikii'nin öğrencisi olmuştur. 752 yılında tekrar Kentoushi olarak T'ang'a gider. T'ang imparatoru Gensō tarafından değişik unvanlar verilmiştir.

753 yılı 20 Şubat'ta Rahip Ganjin' in Japonya'ya gelmesine yardımcı olmuştur. Budizm' in Japonya'da yayılmasında önemli etkisi olmuştur.

771 yılında Kibino Mabiki, yaşlandığından dolayı istifa eder 775 yılında 81 yaşında iken ölür. Önemli icraatlarından birisi Katakana'nın Japonca ifadeleri için kullanılmasında katkıda bulunmuştur.

3.2. TAİKA DÖNEMİ

Devletin bütün fiili güncü eline alan Kamatari, her ne kadar Şinto dinme bağlı kaldı ise de, eski devlet sistemi devam ettikçe, Soga ailesine yaptığını, başkalarının da bir gün kendisine veya kendi ailesine yapacaklarını biliyordu.

Devlet teşkilatını kökten değiştirmek gerekiydi. 645 yılında Çin'den dönen Takumoku Kuromaro ve rahip Bin'in tavsiyesi üzerine, Kamatari, Çin yöntemlerini kabul etmeye karar verdi. Doğal olarak, Çin yöntemleriyle beraber, Konfüçyanist ve Budist felsefesinin bazı kısımlarını da kabul etmek zorunda idi.

İlk iş, Yamato devletinin kuzey sınırına yakın eyaletlere vali atamak oldu. Bu valiler, imparatora bağlı kalıp, eyaletlerinde özel ellerde bulunan bütün silahları toplattılar ve oradaki büyük çiftlik sahiplerinin ayrıcalık ve haklarını araştırdılar.

Sınıra yakın olan bu eyaletlerde soylu az olduğundan, bu iş kolay yapılabildi. Aynı şey, M.Ö. 250' lerde Batı Çin'de bulunan "Ch'in" derebeyliği tarafından yapılmış ve Çin'in feodal dönemi bundan dolayı sona ermişti.

646 yılında ünlü "Taika reformu» ilan edildi. Taika reformunun temeli, dört maddeden meydana gelen bir bildirgedir. Bu bildirge, Çin devlet modelinin Japonya'da uygulanmasından başka bir şey değildir.

Birinci maddeye göre, büyük çiftlik sahiplerinin ayrıcalıkları alınıyor ve köle çalıştırması yasak ediliyordu. İkinci maddeye göre, tam bir hükümet kuruluyor, dış ve iç eyaletlere vali atanıyor, yollar yapılıyor ve resmi posta servisi kuruluyordu. Üçüncü maddeye göre, nüfus istatistikleri yapılacaktı ve her elli hane için ayrılan

muhtar hem tarım işlerini kontrol edecek, hem de vergileri toplayacaktı. Son maddede yeni bir vergi modelinin ilanı vardır.

Zorunlu iş hizmetinin yerine, ipek ve diğer kumaşlar vergi olarak devlete bırakılacaktı. Ayrıca posta atlarının yemi, askerlerin silahları, memurların evleri ve şahsi hizmeti için zorunlu vergiler verilecek veya hizmet edilecekti.

Kâğıt üzerinde çok sert görünen bu kanun, o kadar sert uygulanmıyordu. Gerçi çiftlik sahiplerinin toprakları kamulaştırılıyordu. Fakat bunlar yine olduğu gibi "imparatorun hediyesi,, olarak geri veriliyordu.

Bazılarına da, topraklarının yerine, memuriyetler ve rütbelere bağışlanıyor, valilikler veriliyordu. Yalnız valiler en güçlü soylu ailelerden seçiliyordu. Tek fark, eskiden hemen bağımsız olan soyluların, şimdi nazari olarak imparatorun memurları olmaları, fakat yine aynı derecede güçlü kalmalarıdır.

Soyluların çoğu, hiç olmazsa nazari olarak devlet memuru olduktan sonra, onlara maaş vermek gerekiyordu. Köylülerin eskiden soylulara verdikleri "vergi,,ler, yeni yapılan yollardan başkente naklediliyor ve yine aynı, fakat şimdi "memur,, denilen soylulara maaş olarak veriliyordu.

TAİKA:

Çin yöntemine göre, Japonya'da da o zaman «saltanat dönemleri» vardı. Her hükümdar tahta gelince, uğurlu bir anlamı taşıyan bir parolayı seçer, yıllar buna göre sayılırdı.

Saltanat dönemleri, hükümdarın istediği zamanda yine değiştirilirdi. 1926'dan itibaren, bugüne kadar devam etmekte olan saltanat döneminin ismi »Şova« dır. İşte Taika 645—650 arasında kullanılan bir saltanat dönemidir.

Soylular için, pek büyük bir değişiklik olmadı. Fakat devlet için yeni olanaklar elde edildi. Çin'de yapıldığı gibi, serbest küçük köylülerin toprağı yeniden pay ediliyordu. Tapu işleri yapılıyor ve vergiler için tam listeler yazılıyordu. Her köylü

- a) Toprak vergisi olarak, tarlasının büyüklüğüne göre, pirinç teslim ediyordu
- b) Her birey bazı zorunlu hizmetler yapmağa mecbur tutuluyordu
- c) Pirinçten başka diğer ürün için, bir ürün vergisi veriyordu

Toprak vergisi olarak yıllık ürünlerin yüzde 5'i idi. Fakat köylüler için ağır olanı, zorunlu hizmetler idi. Zenginler, hizmet yerine vergi verebiliyorlardı. Zorunlu hizmetlerin en ağırı, askerlik idi. Çünkü askerler bazen yıllarca sınırlarda kalıyorlar, ayrıca yolculuk silah ve iaşe masrafını, hep kendileri vermeye zorunlu tutuluyorlardı.

Diğer taraftan, bütün devlet memurları, yani bütün aristokrasi, vergi ve hizmetten ayrıcalıklıydı. Vergileri toplamakla sorumlu olan aynı soylular, bunu yaparken ayrıca para ve mal kazanmak fırsatını da kaçırmıyorlardı. Bunun için, soylular asilzadeler, bu yeni ve görünüşe göre, kendi haklarını çok tehdit eden kanunlara karşı durmuyordu.

Taika reformunun iki sonucundan daha bahsedilebilir. Şimdiye kadar imparatorlar, çiftliklerinin birinde bir saray yaparak oturmuşlardı ve her yeni

imparator, yeni bir saray yaptıyordu. Memuriyet sisteminin kabulü ile bütün bu büyük merkezi teşkilatı barındıracak bir başkente gereksinim duyuldu.

Projesi hemen yapılan başkent, 646'da değil, ancak 710'da inşa edildi. İsmi "Nara" idi. Yeni memurların sayısı baştan beri fazla idi ve gittikçe de çoğaldı. Eskiden efendisi olan büyük çiftlik sahibi veya soylu için vergi veren köylü, şimdi imparator ve onun memurları için daha çok vergi vermek zorunda kaldı.

Çin köylüsünün durumu da bundan pek farklı değildi. Fakat onun bir ümidi vardı. Kurumsal olarak, iyi çalışan, klasik kitapları ezberleyen her vatandaş sınava girebiliyor ve kazanırsa, memur, hatta vekil bile olabiliyordu.

Gerçekten, bu çok nadir idi, hiç olmazsa, bir ümit vardı. Japonya'da eski soylular memur olduklarından, sıradan halk için yükselme olanakları, eskiden olduğu gibi, kapalı kalıyordu. Memurlar, soylulardan alınırdı hatta çoğu kalıtımsaldı. Bütün bunlar, devletin bağımsızlık oluşumu için çok önemli olmuştur.

Fujiwara ailesinin kurucusu Kamatari, ölümüne kadar (669) Yamato'da en önemli adam olarak kaldı. Bu arada meydana gelen değişiklikler üzerinde imparatorların rolü, Şotoku Tayşi'nin girişimine rağmen, (Soğa ailesinin sonu), belliydi.

655'te imparator öldü. "Veliht" prens Naka, Kamatari'nin teklifine rağmen, imparator olmak istemedi. Çünkü imparator olarak, her etkinlikten uzak kalacaktı. Bunun için, istifaya zorlanan eski imparatoriçe yeniden atandı (661'e kadar). Bu sırada Kore'ye çağrılan bir küçük Japon ordusu Çinliler tarafından yenildi ve Kore ile ilişkiler bir kat daha azalmış oldu.

İmparatoriçenin ölümünden sonra, saraydaki partilerin kavgası yüzünden yedi yıl, imparator seçilemedi. Yamato'da, veraset kanunu yoktu. İmparatorların kadın ve cariyelerinden birçok çocukları vardı. Bu çocuklar, ayrı soylu aileler için ideal birer oyuncak teşkil ediyorlardı. Çocukların her biri, kendisine yardım eden soylu sayesinde, imparator olmak istiyordu. Bunun doğal sonucu, katliamlar, suikastlar ve entrikalardı.

Sonunda prens Naka imparator seçildi (668 — 672). İmparator olarak "Tençi,, denilen Naka' nın 14 çocuğu, kardeşinin 9 karısı vardı. Tençi' nin oğullarından birini imparator yapan gruba karşı, diğer bir grup isyan etmiş ve kısa bir iç savaştan sonra imparator, öldürülmüş ve yerine Tençi'nin kardeşi getirilmişti. Onun ölümünden sonra (686), dul karısı imparatoriçe oldu, fakat bu kadın da 697'de istifaya zorlandı.

Yeni imparator, bu kadının torunu, henüz çok genç bir delikanlı idi. Görülüyor ki imparatorlar, büyük ailelerin ellerinde birer oyuncaktılar.

İmparator ne kadar iktidarsızsa, o kadar iyi bir oyuncaktılar. Bunun için de, siyasi akımların değişmesi üzerine, imparator veya imparatoriçeler istifaya zorunlu tutuluyorlardı.

Genç imparator, Kamatari'nin ailesi (Fujiwara ailesi)'nden bir kız ile evlendi; bundan sonra, bugüne kadar da imparatorların çoğu, Fujiwara ailesinin kızlarıyla evlendiler. Bu gelenek, Çin'de olmadığı halde, Çin'in kuzeyindeki Ch'i-tan (Kitan) ve diğerlerinde vardı.

İmparator Mommu 707'de öldükten sonra, annesi imparatoriçe oldu. Bu imparatoriçe (Gemmyo)nun ikinci saltanat yılında, başkent Nara'ya nakledildi ve 73 yıl orada kaldı (710—784).

Taika reformu ile Nara devri arasında geçen olayların en önemlisi, 701 yılında ilan edilen ceza kanunu ile, 702'de tatbik edilen yeni idare usulüdür. Tayhō kanunları denilen ve bugün artık mevcut olmayan bu kitap, Çin ceza kanununun prensiplerine göre yapılmıştır ve onların Geleneka bir tercümesidir. Japonya'nın içerik şartlarına uygun olmadığı için, 718'de yeniden kaleme alınan bu kanunlar, ancak 757'den itibaren mahkemelerde kullanılmaya başlamıştır. Son zamana kadar, bu ceza kanunu bir çok defalar değiştirilmiştir. Şekil bakımından Çin modeline yakın olan bu sonraki kanunlar, içerik bakımından farklıdırlar; özellikle din hakkındaki kanun maddeleri orijinaldir.

702'de uygulanan yeni idare şekline göre, hükümetin en yüksek amiri, Dajō - kvan (yani yüksek devlet komiserliği) idi. Onun yanında, yalnız din işleri ile uğraşan bir "Din komiserliği,, vardı. Yüksek Devlet komiserliğinin reisi başbakan idi. Başbakan ile iki yardımcısı, sekiz bakanlığın işlerini denetliyor ve yönetiyorlardı. Bu bakanlıklar şunlardı:

1. Merkez Teşkilâtı (bir nevi istatistik genel müdürlüğü)
2. Örf ve Gelenekler Bakanlığı
3. İçişleri Bakanlığı
4. Çalışma Bakanlığı

5. Harp Bakanlığı

6. Adalet Bakanlığı

7. Devlet Hazinesi Bakanlığı

8. İmparator'un Hususi Saray ve Harem bakanlığı

Bu isimler modern gibi görünüyor, fakat gerçekte bu bakanlıkların hepsi imparator ile ve imparatorun işleri ile uğraşıyorlardı. Halk, valiler tarafından denetleniyordu.

716'ya kadar, başkente yakın olan beş "iç eyalet,, ve ayrıca daha birçok "dış eyaletler,, vardı. Eyaletler, birçok kazalara ve her kaza, bir kaç "şehir merkezine,, ne ayrılmıştı. Memleketin bazı kısımlarında, birkaç eyalet birleştirilmişti.

Nara döneminde yedi "genel valilik,, vardı. Kazaların sayısı konusunda bilgimiz yoktur, dokuzuncu yüzyılın başlangıcında 66 eyalet ile 592 kaza vardı.

Bütün bu yönetim sistemi, gene Çin yöntemine göre yapılmıştır. Yalnız "Din,, Komiserliği" Çin'de yoktur. Demek ki, Japonya'da Şinto dini ve bazı yönden Budizm daha çok devlet dini olarak kabul ediliyordu; Çin'de Konfüçyanizm din sayılmazdı ve diğer dinler vatandaşların özel işi idi.

Devlet yalnız manastıra rahip olarak girmek isteyenlerden para alıyordu. Eyaletlerde vali en yüksek makamdı. Bütün hukuki, idari ve diğer işler, hep kendisi tarafından görülüyordu.

Yardımcısı az, resmi maaşı da küçük olduğu için, pek aktif değildi. Köylerdeki işleri gerçekten idare eden kaymakamlar idi. Vali, yasadışı olarak fazla vergi istemekle, zengin olabiliyordu ve çoğu da böyle yapıyordu. Kaymakamlar, valilerin teklifi üzerine, imparator tarafından atanıyordu. Valiler, bu iş için genellikle o kazanın ağasını veya başka nüfuzlu bir adamı öneriyorlardı.

Genel olarak bu gibi memuriyetler kalıcı değildi, fakat birçok defalar, memuriyetler kuşaklarca aynı ailenin elinde kalıyordu. Bunun yanında, memurların başka bir hakkı daha vardı: Memur çocuktan için devlet okulları, en yüksek memurlar ile prensler için de, Çin metoduna göre yapılan bir üniversite vardı. Bizim "mülkiye,,ye benzeyen bu okullardı, memur çocukları, sonraki hayatları için gerekli bilgiyi öğreniyorlar ve mezun olanlar otomatik olarak memur atanıyorlardı.

Her kazanın hiç olmazsa iki "şehir merkezi,, vardı ve böyle bir merkezin nüfusu, 300 ile 1000 arasında idi. Merkezin halkı erkeklerden, kadınlardan, vergiden ayrıcalık tutulanlardan (çocuklar, hastalar, delikanlılar, ihtiyarlar) ve kölelerden oluşmaktaydı.

Vergi listelerine göre, kölelerin sayısı çok azdı. Valiler, eyaletlerin yalnız sivil işlerini değil, aynı zamanda askerî işlerini yönetirlerdi. Askerler, zorunlu hizmet yapan erkeklerden seçiliyordu. Bu sistem, Nara devrine kadar böyle kaldı, ancak bu devrin sonunda kaymakam çocuklarından oluşan "daimi ordu,,lar kuruldu.

Bu gelişime karşılık olarak, Nara döneminin sonuna kadar, askerlik, şerefli bir meslek sayılmıyordu. Nara dönemini sonundan itibaren, Japonya'da bir asker sınıfı meydana gelmiştir. Ülke savaşçı olmuş ve bugüne kadar da böyle kalmıştır.

3.3. NARA DÖNEMİ

Taika döneminden 720'ye kadar, Japonya'da gerçekten hüküm süren imparator değil, Kamatari'nin oğlu Fujiwara Fubito (659 — 720) idi. Fubito iki imparatorun kayın pederi ve başka bir imparatorun dedesi olduğu halde, daima arka planda kalıyor ve işini sessizce yapıyordu.

Nara döneminin başlangıcında hüküm süren imparatoriçe bir zaman sonra çekilerek yönetimi imparator Mommu'nun oğluna teslim etti. Bu imparator (Shomu) Buddhizmin yayılmasına çalıştıktan sonra yönetimden çekilerek, rahip oldu. Bunun yerine tekrar bir kadın imparatoriçe tahta geçti. İmparatoriçe Koken (Somu'nun kız kardeşi) 'in zamanında sarayda bazı önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Fujiwara ailesinden Nakamaro, imparatoriçe'yi 758 yılında çekilmeye zorlayarak, bir prensi imparator yaptı.

Dindar olan imparatoriçe tarafından çok sevilen Dokyo isimli bir papazın önerisi üzerine, imparatoriçe tekrar bir rol oynamaya karar verdi. Bu biçimde iki parti arasında bir tartışma başladı. Ağır basan imparatoriçe, imparatorun esasen sınırlanmış olan çalışmalarını daha fazla çevreledikten sonra (762), 765 yılında partisi ile Fujiwara'lara karşı açıkça savaş ilân ederek, büyük bir kısmını yendi.

Bunun üzerine zavallı imparator bir adaya sürüldü ve çok geçmeden orada öldürüldü. İmparatoriçe ve papazı, devletin yönetimini ellerine aldılar. İmparatoriçe'nin sevgilisi Dokyo, 679'dan itibaren sarayda oturmağa başladı. Artık devletin en önemli yüzü olan Dokyo, Fujiwaralar kadar akıllı değildi.

Fujiwaralar, etkileri ne kadar büyük olursa olsun, daima arka planda kalmayı tercih etmişlerdir. Dokyo ise, imparator olmak istiyordu. Hachiman isimli ve o zamanda popüler bir tanrının bildirdiği bir fala göre, Dokyo imparator olduğu takdirde, devlet barışa kavuşacaktı. Bunun Dokyo tarafından düzenlenen bir oyun olduğunu anlayan imparatoriçenin, aşkı tükenmeye başladı. İmparatoriçe bir yıl sonra öldü ve Dokyo sürgün edildi.

Bu olay bize iki şey öğretmektedir. Yüz yıldan beri ülkede yayılan Buddhizm o kadar güçlenmişti ki, büyük asilzade ailelerinin çıkarlarına dokunan bir papaz, onlara karşı zafer bile kazanabiliyordu. Budistlerin büyük yardımcısı kadınlar idi.

İmparatoriçe ile Dokyo olayı doğu Asya'da tek değildir. Bundan hemen altmış yıl önce, Çin'de imparatoriçe Wu (690—705) aynı şekilde hareket etmiştir;. O da Budist rahipleri ile işbirliği yapmış ve bir rahibin etkisi altına girmişti. Sebepler başka ise de, sonuçlar ülke için, aynı şekilde çok kötü olmuştur.

Dokyo'nun davranışı, bütün büyük ailelerde çok kötü etki bıraktığı için, rakip aileler arasında bir çeşit anlaşma yapılarak, bundan böyle kadınların imparator rütbesine yükselmemesi karar altına alındı.

İmparatoriçenin ölümünden on iki yıl sonra (782) imparator “Kamu” tahta geçti. Bu imparator, çok geçmeden, başkentini başka bir yere taşımaya karar verdi.

Nara dönemi bu şekilde sona ermiştir. Siyaset bakımından bu dönem olaysız geçmiştir. Büyük savaşlar yapılmamış, tersine Kore'deki üsler tamamen terkedilmiştir.

Devlet de kuzeye karşı, yani orada oturan Ainu kabilelerine karşı, etkin bir siyaset gütmemiştir. Çin'den gelen etkiler o kadar güçlü idi ki, temelinden sarsılmış bir devletin bu etkileri sindirmesi için zaman gerekiyordu. Böylece, saray ve başkentte entrikalar yaygınlaşırken, hayatın diğer dönemlerinde hayret verici bir çalışma göze çarpmaktadır.

3.4. NARA DÖNEMİNDE DİN, EDEBİYAT, SANAT

Nara şehri 710'da kurulduğu zaman, şehrin planı meşhur Çin başkenti Hsi-an'ın planından kopya edilmişti. Şehir dört köşe, caddeler düzdü. Şehrin tam ortasında saray bulunuyordu. Böyle bir şehir, şimdiye kadar Japonya'da görülmemiştir.

Şehirde her şey Çin modasına göre idi, Çin'in bütün görkemliliği oraya gelmişti. Binlerce yabancı, rahip ve bilgin olarak yahut usta ve kalfa olarak, şehirde çalışıyorlardı. Aydınlar artık Çince konuşmağa başlamışlardı. Din bile yabancı idi. Devlet dairelerinin teşkilatı, büro işleri, hatta sarayda giyilen elbiseler hep yabancıydı. Çok ilkel ve basit bir ülkenin içinde birdenbire bambaşka bir kültür egemen olursa, tabii, bazı karışıklıklar meydana gelir.

Ekonomiyi şimdilik bir tarafa bırakalım, fakat ekonomik sorunlarda büyük idi. Basit bir hayatın anlatımı olan eski Japon dili, bu modern hayat için artık yetmiyordu.

Binlerce yeni kavram bu yeni kültür ile beraber Japonya'ya gelmişti, işte bütün bu kavramlar için Japonca'da kelime bulunmadığından, Çincesi kullanılıyordu. Fakat bazı eşya Orta Çin'den, diğer bazıları ise Kuzey Çin'den Japonya'ya geldiği için, Japonlar bazen Orta Çin söyleyişini, bazen kuzey söyleyişini kabul etmişlerdir. Pek çok defa, bir eşya hem Orta Çin'den ve hem kuzey'den geliyordu. O zaman, Japonya'da bunun iki tür söylenişi bulunuyordu.

Saray ve hükümet dairelerinde dosyalar ilk zamanlarda tamamen Çince yazılıyordu, çünkü bir Japon yazısı henüz yoktu. Ondan sonra, Japonlar Çin yazı işaretlerini Japonca olarak söylemeye başladılar.

Biz de Lâtin rakamlarını bugün artık Lâtince değil, Türkçe söylüyoruz. Fakat Japon dilinde Türk dillerine benzeyen bir dil yapısı varken, Çin dilinde böyle bir dil yapısı yoktur. Bunun için, Çin işaretleriyle Japonca bir cümle yazmak lazım gelse, kelimelerin normal sırasını değiştirmek gerekiyordu.

Çin dilinde bulunmayan şeyler için, Sözgelishi yer veya şahıs isimleri için, bir çeşit transkripsiyon yöntemi bulundu. Bu biçimle bir taraftan Japon dilinin saflığı kayboluyor, diğer taraftan hiç pratik olmayan bir yazı yayılıyordu. Özellikle okuma ve yazma öğrenmek isteyenler için bu ağır bir yükü ancak son zamanlarda, bu yöntemi düzeltmek için bazı deneyimler yapılmıştır.

Çin modasına uyarak, yüksek ailelerin hepsi Çince öğreniyorlar ve boş zamanlarını, Çin tarzında şiir yazmakla, Çin klasik kitaplarını okumakla geçiriyorlardı.

Bu kitaplarla, Japon'lar kendilerinininkinden tamamen başka bir dünya ile tanışmışlardı; Çinlilerin hayat ülküleri, düşünüş tarzı başka ve bir Japon için anlaşılması güç bir problem idi. Bu ikilik (milli kültür ile Çin kültürü), bu iki dünyanın çarpışması, özellikle Japonların iç hayatı üzerine etki ediyor ve bir iç gerginlik doğuruyordu.

Nara'da Çin şiirleri yazılıyordu. Bununla beraber Nara devrinin son yıllarında önemli bir kitap çıkarılmıştır. Manyoşu denilen bu kitap (On binyapraklı kitap), dört binden fazla şiiri içine almaktaydı. Bu kitap, Japon edebiyatının en önemli eserlerinden biri olmuştur.

Nihongi ve Kojiki'de de şiir vardır, fakat ilk büyük koleksiyon Manyoşu'dur. Manyoşu'daki şiirlerin bazıları Nara döneminden çok daha eski, diğer bazıları ise tam anlamıyla halk türküleri oldukları halde, çoğu Nara döneminde sarayda yaşayan kadınlar tarafından, Çin etkisi altında yazılmıştır. Bu kitaptaki en güzel şiirler, kısa (ancak 31 heceden ibaret) özlem şiirleridir. Son zamanlara kadar kısa şiir, Japon edebiyatının en sevilen bir biçimidir ve en güzel eserleri meydana getirmiştir.

Manyoşu Çince yazılmıştır. Çin işaretleri burada sesleri bütün özellikleriyle ve ayrıntılarıyla gösteren işaretler olarak kullanılmış, anlamlarına önem verilmemiştir. Söz gelişi "6,, yazılıp bundan "bir ağacın altı,, demek istenilmesi gibi.

Bundan dolayı, bu şiirleri okumak ve anlamak bugün bir hayli güçtür. Manyoşu'da kullanılan bu yöntem, sonraları daha fazla kullanılmıştır. Yavaş yavaş belirli bir Japon hecesini yazmak için, binlerce Çin işaretlerinden eskiden yaptıkları gibi, herhangi birini değil, belirli birini kullanmağa başladılar.

Bu büyük bir ilerleme idi ve bunda Budist rahipleri büyük bir rol oynamışlardır. VIII. ve IX. yüzyıllarda, rahipler yalnız Çince değil, Budist kitaplarının orijinal ve klasik dili olan Hintçe'yi de öğreniyorlardı.

Sanskritçe ve diğer Hint dilleri, alfabetik bir yazı ile yazılıyordu. Bu yöntemin etkisi altında, VIII. ilâ X. asırda rahipler tarafından iki hece alfabe (yani her ses için bir harf değil, her hece için birer harf kullanan bir yöntem bulundu.

Bunlar, üzümlere Hint alfabesinin kopyası değildir, kısaltılmış Çin işaretlerinden meydana getirilmiştir. Diğer taraftan, Japonlar eski yöntemden (yani belirli bir Japonca kelime için aynı anlamı taşıyan fakat söyleyişi bambaşka olan Çin kelimesini kullanmaktan) vazgeçmemişlerdir. Bundan dolayı Japon yazısı, dünyanın okunması ve öğrenilmesi en zor yazısıdır.

Nara döneminde edebiyat sahasında birçok coğrafya kitapları yazılmıştır. Bunlar, belirli eyalet veya kazaların tasvirleridir. Çin'de de buna benzer kitaplar çok vardır. Folklor kaynağı olarak, bu kitaplar bizim için ilginçtir. Nara devrinin sonunda, Nihongi'nin devamı (700—791 yılları) eskimiştir. (Şoku-Nihongi).

Bu dönemde yazarları en fazla vaktini alan konu, Budizm idi. Binlerce kitabı içeren Budist "incili,, (Tripitaka)'nin kısımları, Japonya'ya getiriliyor ve kopya bürolarında kopya ediliyordu. Aynı zamanda, Çin ve Hindistan'da faaliyette olan Budist tarikatları Japonya'ya gelmişti. Budizm denilen din modeli, büyük bir külliyattır. İçinde idealist, materyalist, realist ve daha başka oluşumlar yan yana bulunmaktadır.

Tarikatlar, bu oluşumların birini takip ederler, diğer oluşumlara önem vermezler. Japonya'da rol oynayan tarikatların birincisi olan "Sanron, tarikatı (3 kitap tarikatı), Orta Asyalı rahip Kumarajiva tarafından 400'lerde Çin'de kurulmuştur. Üç esas kitaptan en önemlisi Hintli Nagarjuna tarafından yazılan "Madhyamika-şastra,,dır. Bu kitapta boş bir idealizm ileri sürülür: Varlık yoktur, Yokluk da yoktur, Varlık-Yokluk çifti yoktur ve ne Varlık, ne de Yokluk çifti vardır. Her şey "boş,, tur. Anlaşılması güç olan bu düşünceler, Japonya'da Nara döneminden önce ve özellikle Nara döneminde büyük bir rol oynamıştır.

Jojitsu tarikatı Hintli Harivarman tarafından yazılan bir kitaptan kaynak alır. Bu kitap da Kumarajiva tarafından 412'de çevrilmiştir. Çin'de olduğu gibi, Japonya'da da bu tarikat uzun zaman devam etmemiştir.

Özellikle Sanron tarikatının devamlı eleştirileri Jöjitsu'nun gelişmesini çabuklaştırmıştır. Jöjitsu tarikatı da idealisttir, fakat Sanron kadar değildir.

650'de Doşo isimli bir Japon rahibi tarafından Çin'den yepyeni bir tarikat daha ithal edilmiştir: "Hosso adını taşıyan bu tarikat, Çin'de, ünlü rahip Hsuan-tsang (602—664) tarafından kurulmuştur.

Hsuan-tsang, Hindistan seyahati (629—645) esnasında Hindistan'da öğrendiği Vasubandhu'nun yazılarından ilham alıyordu. Hosso tarikatı da idealist felsefeyi güder, fakat Vasubandhu'nun idealizmi Avrupa felsefesinin idealizmine biraz daha yakındır.

Onlara göre, tek gerçek, içimizdeki bilinçtir. Dış âlem yoktur, o bir hayaldir. Çin'de kısa bir zaman sonra sönen bu tarikat, Japonya'da büyük bir etki bırakmış ve Nara döneminden bugüne kadar yaşamıştır.

Nara döneminde Hosso tarikatı hepsinden daha güçlü idi. Birçok zengin tapınakların rahipleri bu tarikata bağlıydı. Eskiden San-ron'u koruyup gözeten Horyujî tapınağının rahipleri, sonra Hosso'ya geçmişlerdir. Bugün Horyujî, bu tarikatın en önemli merkezidir.

Hosso tarikatına girmek isteyenler, ilkönce Kuşa tarikatının programını öğrenirler. Kuşa tarikatı, Vasubandhu'nun ilk yazılından faydalanarak, problemlerin daha kolay, fakat daha yüzeysel bir çözümlüş biçimini göstermektedir.

Nara devrinin beşinci tarikatı "Kegon tarikatı,, dır. Bu tarikatın temel kitabı, Hintli Aşvaghosa'ya mal edilen küçük bir metindir. Buna göre, dünyadaki binlerce yaratık, gördüğümüz on binlerce şekil hep birdir. Biz, yanlışlıkla ayrı bireyler, şekiller gördüğümüzü zannediyoruz, ama bu öyle değildir. Hiç bir şeyin hiç bir sıfatı yoktur, her şey birdir ve vardır. Kegon tarikatı da bir dereceye kadar idealisttir. Çin'de onun karşılığı " Temiz memleket tarikatı,, (Ching-t'u-chiao)'dır.

Görülüyor ki, bütün bu tarikatlar, belirli metinler etrafında kurulan felsefe yöntemleridir. Japon düşünüş biçimi için ilginç olanı, hepsinin idealist olmasıdır. Materyalist tarikatlar, Nara döneminde hiç görülüyor.

Kegon tarikatı 736' da Japonya'ya gelince, saray (ve bilhassa imparator Şomu) bunu kabul ediyordu. Kegon tarikatına göre, öbür dünyada—ki bu dünya asıl

dünya demektir. Tarihî Buddha, gerçek Buddha'nın ancak bir temsilidir ve buna benzeyen Buddha temsilcileri çoktur.

Gerçek Buddha genel ve her yerde aynı zamanda var olan Locana-Buddha'dır. Bu yola bir tür Buddha soylular sınıfı oluşturulmuştur. Locana-Buddha, tıpkı bir imparator gibi, Locana'nın temsilcileri olan binlerce diğer Buddha'lar tarafından çevrilmiştir. Asilzadeler ve valiler, imparatorun temsilcileri olup, onun etrafında bulunuyorlar ve Sarayda örf ve gelenekler nasıl büyük bir rol oynuyorsa, Kegon tarikatında da davranış önem veriliyordu.

Bu hususta en ileri giden tarikat "Ritsu,, tarikatıdır. Bu da Çin'den gelen bir yöntemdir(Çin'de: "Lü-tsung,, ; Tao-hsüan, 595—667, tarafından kurulmuştur). Felsefeye önem vermeyen tek yöntemdir. Ritsu'ya göre, iyi bir Budist, manastırda yaşar ve orada, yapılması gerekli olan bütün ayin ve hareketleri yapmakla uğraşır.

İşte bunun için, bu tarikat günlük hayatta büyük bir önem kazanmıştır. Çünkü hiç bir rahip, Ritsu rahipleri kadar örf ve geleneklerden, tören ve ayinlerden haberdar değildir. Rahip olmak isteyenler Ritsu rahipleri tarafından idare edilen bir tören ile manastırlara kabul ediliyorlardı. Bu kabul töreni, bir tür resmî bayram oluyordu.

VIII. yüzyıla kadar, bu kabul töreni, yalnız Nara'-daki Ritsu rahipleri tarafından yapılabiliyordu; diğer tarikatlara izin verilmiyordu. Bu törende, imparatorun da rolü vardı, hatta imparator bunun koruyucusu idi. Aynı zamanda rahip olmak isteyenlerden alınan bir tür vergi, imparatorun hazinesi için iyi bir gelir kaynağı olmuştu.

Fakat buna karşılık olarak, rahip ve papazlardan ve manastır ile tapınaklardan vergi alınmıyordu.

Budizm'in bu kadar yayıldığı bu zamanda Şinto papazları tasaya kapıldılar. Şinto dini, asilzadelere bağlı olduğu için saray ve Budist çevreleri, ona karşı savaş açacak durumda değildiler.

Bunun için en iyi çare, ikisini birleştirmek idi. Bu konuda ilk adım, Hosso tarikatının şefi olan Gyögi tarafından atılmıştır. Gyögi'ye göre, Şinto tanrıları ile Budist tanrılar aslında aynıdır. Mesela, büyük güneş tanrıçası, artık Buda'dır. Gyögi kendisi, İse şehrindeki güneş tapınağına giderek, Nara'da büyük bir Buddha heykeli yapılırsa, ilahenin buna izin verip vermeyeceğini tanrıçaya sordu.

Tanrıçanın doğal olarak olumlu cevabı üzerine, Nara'da büyük bir heykel döktürdü. Birçok başarısızlıklardan sonra, uzun bir emek tüketmesinden sonra bir Koreli ustanın gözetimi altında, 749'da Nara'daki büyük heykel tamamlandı. Bu heykel, Tödayji denilen, dünyanın en büyük ahşap binasında bulunuyordu. Bu tapınak 284 İngiliz ayağı uzunluğunda ve 152 ayak yüksekliğindedir. İçinde bulunan heykel, yaklaşık 500 ton bakır, kurşun ve kalaydan, 40'tan fazla parça halinde dökülmüştür. Ayrıca yaldızı için de, yüzlerce kilo altın sarf edilmiştir. (ilk altın, Japonya'da 749'da, yani heykelin bitirildiği zamanda, bulunmuştur). Tapınağın bütçesi, 25.000 dönüm pirinç tarlası ile 5.000 ailenin vergi tahsilâtı idi.

Nara döneminde yapılan binalar, yalnız Tödayji ile sınırlanmıyordu. Birçok "Pagot" lar (Budanın veya müridinin kemiklerini veya kemik parçalarını kapsayan,

5, 7 veya 9 katlı, kulelere benzeyen türbelerdir) da yapılıyordu. Dünyaca ünlü olan imparator hazinesi (Şosoin) de o dönem yapılmıştır.

Şosoin'de, imparator'un ölümünde, onun bütün ev eşyası saklanmıştır. Bu eşyadan yaklaşık 3.000 kadar parça hâlâ vardır. Eski Japon, aynı zamanda eski Asya kültürünün en güzel ve en değerli eserlerini içerir. Eserler arasında, birçok İran ve Çin parçaları vardır.

Doğu Asya'nın maddi kültürü hakkında en güzel malzeme, Şosoin'deki eşyadır. Nara döneminde, Japonya uzak bir adada küçük bir devlet olarak kalmış, büyük Çin kültür ailesinin bir üyesi olmuş bulunduğundan, Çin gibi, Asya'nın bütün diğer kültür merkezleriyle ilişki içindeydi.

İran'dan Doğu Asya'ya gelen değerli mallar, Orta Asya'nın Çin ve Türk devletlerinden geçerek, Kore üzerinden Japonya'ya gidiyordu. Şosoin'de bulunan Sasani biçiminde yapılmış ibrikler, iç Moğolistan'daki ilk Kitan devletinin eski başkentinde de bulunmuştur. Diğer ön Asya eşyası, Çin sarayına geldikten sonra, Çin imparatoru tarafından Nara'daki imparatora hediye edilen parçalardır.

Hindistan ve Orta Asya ressamlığı ve heykeltıraşlığı, hem Çin'e ve hem de Kore üzerinden Japonya'ya gelmiştir. O devirde Japonya'da yapılan bazı eserler, Çinli veya Orta Asyalı eserlere tamamen benzemektedirler. Hatta bazen bir eserin Japon veya Çin eseri olup olmadığını belirlemek imkânsız gibidir.

Sanatta, milli özellikleri fazla gösteren alan, mimarlıktır. Japon mimarisinde taş az kullanıldığı için, keresteden yapılan binaların birçoğu zamanla çürümüştür. Diğer bazıları ise, yıkılıp, aynı şekilde yeniden inşa edilmiştir.

Eski zamandan kalan en ünlü binalardan biri, 607 yılında kurulan Höryujî tapınağının "Altın holü" (Kondo)dur. Doğal olarak, bu binanın mimarisi de Çin etkilerinden uzak kalmamış ise de, iki katlı olan binanın damı, Japonlara has bir şekilde inşa edilmiştir. Nara döneminden kalan diğer binalarda da Japon özellikleri oldukça kuvvetli görünür.

Tapınakların içinde bulunan heykeller, tahta, bronz veya Kaşitsu'dandır. Kaşitsu, topraktan yapılan kaba bir figür üzerine konan ve Çin verniği ile ıslatılan bezlerden meydana getirilir. Bu bezler henüz sertleşmeden üzerine işlenir ve ince, güzel heykeller meydana getirilir. Vernik katılaştıktan sonra, figürün içinde bulunan toprak çıkarılır. Bu suretle meydana gelen figürler, hem dayanıklı, hem de hafif olur.

Nara döneminin bu heykelleri, tıpkı ilk Nara ressamlığı gibi, kuvvetli bir Çin ve Orta Asya etkisi altındadır. O zamanda, Türkistan ve Çin'de de moda olduğu gibi, duvar resimleri ve özellikle Budist resimler çok yapılıyordu.

Nara döneminin sonuna doğru paravanlar üzerine yapılan resimler moda oldu. Bu resimlerin tarzı da, tam Orta Asya stili idi. Şosoin'de ve Rum'dan gelen cam, kumaş ve diğer eşya arasında, İran modasına göre giyinmiş bir kadının portresi de vardır. (Şosoin 756'da kapatılmıştır).

Demek ki, Nara devri, Japonya için yüksek bir kültür devridir. Japon kültürünün birçok temelleri o zaman atılmıştır. Unutmamalıdır ki, bütün bu görkem, bu ince kültür, bu yüksek bilgi, ancak saray ve başkentte vardı, memleketin kısımları bunun parasını ödemek zorunda idi; bu da ağır bir yük meydana getiriyordu.

Ancak 708 yılında Japonya'da bakır madeni bulundu (Musaşi eyaletinde); ve bununla tek darphane kurulabildi. Bundan önce bakırın ve bronz'un en büyük kısmı, dışardan geliyordu. 712'den itibaren maaşların bir kısmı para, diğer kısmı aynen veriliyordu.

Bakır paradan başka, kısa bir zaman içinde gümüş ve altın para da çıkarıldı. Bunlar hemen piyasadan kayboluyordu. Fiyatlar hükümet tarafından yapay olarak belirlendiğinden (1 şö pirinç=1 para; 1925'te fiyatlar bin misli idi), çok geçmeden bir enflasyon oluyordu. Buna karşı hükümet, yeni ve daha hafif para çıkardı; fakat bunun da etkisi az idi. Özellikle düşük değerdeki para çoğaldığından, paraya güven azalıyordu.

Darphane 958 yılına kadar para basmaya devam etti ve faaliyetine ancak altı yüzyıl sonra tekrar başlayabildi. Bunun bir nedeni, paranın madenî ve güven değerinin eşit olması, madene ihtiyacı olan herkesin parayı toplayarak alet veya silah yapmasıdır.

Bunun için, hükümet 712'den az sonra, parayı teslim edenlere rütbe vermeye söz veriyor ve 798'de parayı toplayanlara karşı şiddetli önlemler alıyordu. Asıl neden Budist kilisesinin çalışmaları idi. Ara sıra yıllarca çalışmayan darphane, yılda en fazla 20 ton para çıkardığı halde, büyük Buda heykeli (Tödayji heykeli) 500 ton ve Nara'nın başka bir tapınağında bulunan bir tek çan, 49 ton ağırlığında idi.

Yüzlerce tapınak ile binlerce çan ve Buda heykeli vardı. Demek ki, maden hep Budist kilisesi tarafından toplattırıldığı için, piyasaya çıkarılan para hemen

kayboluveriyordu. Devlet gelirinin ve bütün halk gelirinin büyük bir kısmı oraya gittiği için köylünün zaten ağır olan vergileri, daha da ağırlaşıyordu.

Nara şehrinde oturan imparator, asilzadeler ve onların yönetimdekiler çeşitli dinlerin ve tarikatların papazlarını, sayısız ve hiç bir iş yapmayan rahip ve rahibelerini beslemek zorunda olanlar, bütün devletin köy ve şehirlerinde oturan halktı. Yani, devletin iktisadi durumunda bir dengesizlik vardı: Bir tek kültür merkezine karşılık, ilkel ve zor bir hayat süren büyük bir devlet.

3.5. HEIAN DÖNEMİ

Yeni Başkent:

784 yılında başkent, Nara'dan Nagaoka' ya taşındı. Başkentın taşınması, eski zamanda sıkça görülen bir olay iken, son 80 yılda böyle bir şey olmamıştı.

Eskiden saray küçük, hükümet daireleri az ve önemsiz olduğundan, taşınma kolay bir iş idi. Şimdi ise, Nara büyük ve ülkenin en güzel şehri oldu. Güzel ve büyük binalarının çoğu yeniden inşa edildi.

Devlet servetinin büyük bir kısmı Nara'ya yatırıldı. Bunun hepsini terk etmek ve bu arada çok büyümüş olan hükümet daireleri ile sarayı taşımak, çok masraflı bir iş demektir.

Hâlbuki devletin ve hükümetin mali durumu pek parlak değildi. Başkentin taşınmasını gerektiren nedenler, hiç bir zaman açıklanmamıştır. Yalnız bazı varsayımlar ortaya atılabilir,

İmparator Kvammu, prens olduğu zaman, Konfüçyanist üniversitesinin rektörüydü ve Konfüçyanizmi iyi biliyordu. Doğal olarak, Konfüçyanistlerin Budizm aleyhinde neler söylediklerini de biliyordu. Çin'de, VIII. asırda, Budizm'in her gün artan gücüne karşı, Konfüçyanistlerin zayıflığı. İmparator Kvammu, Nara'dan Nagaoka'ya gitmekle, Budist etkisinden kurtulmayı ümit etmiş olacaktır.

Konfüçyanizmin merkezleştirici bir gücü vardır. İmparator belki bundan faydalanarak, kendi durumunu desteklemek istemiştir. Aynı zamanda, Budizm gelişiminden memnun olmayan Şintoistler, belki imparatorun tarafını tutmuşlar, Şintoizm ile Konfüçyanizm'den yeni ve Budizm'den daha milli bir din meydana getirilebileceğini sanmışlardır.

Başka bir görüşe göre, başkentin Nagaoka'ya taşınması, bazı zengin ailelerin işine yaramıştır. Çok borçlanmış olan bu aileler, Nagaoka'nın, taşınmadan dolayı değerlenen toprağını satarak, kendilerini borçlardan kurtarabileceklerini ve diğer bazıları da zengin olacaklarını sanmışlardır. Önemli bir neden oluşmasa bile bu gibi, düşüncelerin etkisi de olmuş olabilir. Belki de bazı aileler, imparatoru uzaklaştırmaktan başka bir şey düşünmüyorlardı.

Gerçekten, Nagaoka'da ilkönce yalnız imparatorun yeni sarayı inşa edildi ve yüz binlerce işçinin (sözde bazen 300.000 insan gece gündüz çalışmıştır) emeğiyle beş ay süresinde bütün saray hazırlandı ve imparator orada oturmağa başladı (784).

Oysaki hükümet, bir süre daha Nara'da kaldı. Ancak 793'te, yani hemen hemen 10 yıl sonra, taşınabildi. Bu on yıl içinde hükümet daireleri, yollar ve köprüler inşa ediliyordu. Bu iş için kullanılan işçiler, zorunlu iş sorumluluklarını yapan halk idi. Bazen eyaletler ayrıca, bir yılın bütün vergi hâsılatını ve zorunlu iş yapanların iaşesini de hükümete teslim etmeye zorunlu tutulurdu.

Eyalet valilerinin asilzade aileler üyeleri olduğu düşünülürse, onların bu gibi ağır ve kendilerine anlamsız görünen önlemlere karşı şikâyet etmemeleri durumu dikkate çekicidir. Demek ki asilzade aileler, başkent'in taşınmasına karşı hoşnutsuzluk duymamışlardır.

Bizim bu son görüşümüzü kuvvetlendiren bir olay daha vardır. Nagaoka'daki inşaat işleri imparatorun bir adamı olan Tanetsugu tarafından idare ediliyordu. 785'te bu adam, imparatorun küçük kardeşi tarafından öldürüldü.

İmparator olmak isteyen bu prens (Savara), sürgün edildi ve yolda öldü. Bu olaydan anlaşılıyor ki, imparatora karşı Nara'da bir grup çalışmaktaydı ve belki onların amacı imparatoru Nagaoka'ya göndermek idi. Savara'nın ölümünden az sonra, imparator, Savara'nın partisi ile uzlaşmağa çalışıyor.

Nagaoka sarayları tarafından öldürülen Tanetsugu'nun eseri olduğundan, bu şehir artık uğursuz sayıldı ve 793 yılında, başkent'in bir defa daha taşınmasına karar verildi.

Bu kez bugünkü Kyoto seçildi. 795 'ten itibaren "Heian" denilen bu şehir, Nagaoka'dan ancak birkaç kilometre uzak olduğundan, Nagaoka'da inşa edilen birçok

tahta evler ve diğer binalar, parça halinde Heian'a taşındı. Bu nedenle, bu ikinci taşınma, birincisine göre daha kolay ve daha ucuz oldu.

Heian'ın Şehir planı, Çin'in Lo-yang Őehrinin bir kopyası idi. Heian da tam dört köşeli ve satranç tahtasını andıran düz caddelere ve sokaklara sahip bir Őehirdi. Şehrin kuzey kısmında imparatorun sarayı ve hükümet binaları bulunuyordu. Şehrin her iki yanında nehir olup, ayrıca Şehrin etrafındaki dağlardan sayısız küçük sular aktığından, her sokağın yanından su akıyordu.

Şehrin etrafında, eskiden beri bazı Şinto ve Budist tapınakları görülüyordu. Başkent olduktan sonra, onların sayısı çoğalarak yavaş bütün tepeler manastır ve tapınaklarla örtülmüştü. İmparatorun, Budizm'e karşı olumlu fikirleri yoktu. Bunun için, tapınakların çoğalmasına karşı fermanlar yazarak "Durum böyle devam ederse, tapınak emlaki olmayan toprak artık kalmamış olacak" (Kasugai 2004: 54). dedi. Çünkü, ağır vergilerden kaçmak isteyenler, kendi topraklarını, tapınaklara hediye ediyorlar, kendileri de buralarda "kiracı" olarak çalışıyorlardı.

Bunun için denebilir ki, Budizm'in etkisini azaltmak gayesiyle başkentini Heian'a taşınmasında hiçbir fayda sağlamamıştır. Çünkü imparator, bunun gerçek nedenlerini anlamıyordu. Aksine Heian'daki tapınakların sayısı, çok geçmeden, Nara'dakilerden daha fazla olmuştur.

Heian'ın o zamanki nüfusunu tespit etmek mümkün değilse de Şehir az bir zaman içinde, güzel iklimi ve temizliği sayesinde, Japonya'nın en büyük Şehri olmuştur; rivayetlere göre, IX. yüzyılın başlangıcında, nüfusu yarım milyondur.

Bugün Kyoto'nun nüfusu ancak 700.000'dir. Fakat herkes şehrin doğu kısmında oturmayı tercih ettiğinden, şehrin batı yarısı daima ıssız kalmıştır. Aynı şey, bazı Çin başkentlerinde de görülmüştür. Heian'ın planı, Çin planı olduğu gibi, şehirdeki resmî hayat da Çin taklidi idi. İmparator, Nara'dan ayrıldığı zaman, devlet işleri, eskisinden daha fazla olarak, bazı büyük ailelerin ellerinde kalmıştı,

İki parti arasında, bir anlaşma imzalandıktan sonra, asilzadeler de Heian'a geliyorlar ve orada yeni evlerini inşa ediyorlardı. İmparatorun Konfüçyanizm ile uğraşmasına karşı da önlemler almıyorlardı. Tam tersine onun bu eğilimini daha da destekleyerek, imparatorun bütün hayatını bir sürü formül ve sayısız tören içinde boğuyorlardı.

Bu şekilde, saray hiizipleri Konfüçyanizm'den yalnız bu kuru kalıpları alarak, imparatoru bir tür onurlandıran haline soktular. Artık imparator saray elbiselerinin uzunluğu, sarayda takılan kılıçların şekli, saray memurlarının birbirlerine karşı takındıkları davranışları ile meşgul oluyor ve başka işler için vakti kalmıyordu. Demek ki imparatorun gücünü desteklemek için seçilen Konfüçyanizm, Çin'de aynı zamanda olduğu gibi, imparatorun büsbütün önemsenmemesine yol açtı

3.5.1. AİNULARLA SAVAŞLAR

Yukarıda açıkladığımız ekonomik güçlüklerin sonuçlarından biri de, birçok Japon köylüsünün, Ainuların oturdukları alana kaçması idi. Ainular bu yeni gelenlere karşı durum almayarak, kendilerinin işlemedikleri toprakları onlara bıraktılar.

Burada, Japon köylüsü, vergiden ve aynı zamanda kaymakam veya vali şekline bürünen asilzadelerin baskısından kurtulmuş oluyordu. Diğer taraftan,

imparatorun gündelik işlerden çekilmesinin neticesi olarak, özellikle başkentten uzak eyaletlerde bulunan valiler hemen bağımsız olmuşlardı.

Valilerin birçokları, askerlere tahsis edilen paraları kendi özel işleri için kullanıyorlar ve askerleri kendi tarlalarında çalıştırıyorlardı. Bu nedenle, askerler artık savaşmasını unutuyorlardı.

Bu durumdan, sınırdaki oturan Ainular faydalanıyordu. Kısa çabuk ve iyi idare edilmiş baskınlar yaparak, sınır eyaletlerindeki Japon köylülerinin tahılını da ele geçiriyorlar ve bu şekilde kolaylıkla kışlık gıdalarını temin ediyorlardı. Ainular aynı zamanda, kendi ülkelerinde oturan Japonlar için tehlikeli düşmanlar oldular.

Merkez, Ainu belâsına karşı iki önlem almıştı. 783'te çıkan bir ferman ile kaymakam çocuklarının seferber edilmesi emredildi. Bu suretle meydana gelen, takriben 4.000 kişilik daimi ordu, Ainular tarafından en fazla zarar gören halk grubundan oluşturulduğu için, diğerlerine göre çok daha faal ve iyi idi.

Bu ordudan, daha sonraki zamanlarda, meşhur "şövalye sınıfı,, meydana gelmiştir. İkinci önlem olarak da 784'te bir "şogun,, (general) atandı. Sonraki zamanlarda devlet idaresini gerçekten üzerlerine alan bu Şogunların birincisi Ainulara karşı bazı savunma önlemlerinden başka bir şey yapamadı. İkinci Şogun, Ki-no-Kosami ise, 789'da Tokyo'nun kuzeyinde Ainulara saldırdı, fakat ilerlemek şöyle dursun, ağır bir yenilgiyle döndü.

Asker olarak tamamen beceriksiz olan Kosami, nüfuzlu bir aileye mensup olduğu için cezalandırılmadı. Artık ağır kabul edilen bu duruma karşı, hükümet bütün ülkede savaş hazırlıklarının yapılmasını emretti (790).

Bu hazırlıklar sırasında malzeme olarak 20.000 deri ve 3.000 demir zırh ile 34.500 iyi cins ok toplandı. Saldırı ancak 794'te, Şogun Otomo Otomaro'nun idaresi altında yapıldı ve başarıyla sona erdi.

Bundan sonra sınırı yeni saldırılardan korumak için ülkede kaçak köylü diye tutuklananlar sınıra yakın yerlerde yerleştiriliyorlardı. Ainularda yaşayan ve Japonların ellerine geçen köylüler, güney adalarına naklediliyordu. Sınırdaki yaşayanlar hem asker hem köylü olarak, Çin'de görülen "askerî-zirai yerleşmeler,,e benzeyen bir şekilde teşkilatlandırılmış idi.

Ayrıca bu asker köylüler için sınır boyunca kaleler inşa ediyorlardı. Sınır kazalarına gitmek isteyenlere bazı özel haklar da veriliyordu. Böylece, Hondo'nun orta ve kuzeyinde yeni kurulan eyaletlere köylüler Japonya'nın her tarafından akın halinde geliyordu.

Ainuların durumu gittikçe ümitsizleşti ve Japon baskısına dayanamayan 500 kadar Ainu kabile reisi, 802'de Japonlara teslim oldu. Bunların bir sebep ile başkente haince öldürülmesi üzerine, Ainuların birçok grupları, daha kuzeyde bulunan Hokkaido adasına geçmişlerdir. Böylece, Heian devrinin birinci kısmında Hondo adası tamamen ele geçirilmiş ve küçük olan Japon devleti genişletilmiştir.

3.5.2. DEVLETİN İÇ DURUMU

Ainulara karşı girişilen bu uzun savaşlar ile bunlara bağı olan yerleşme siyaseti, ülke için yeni bir yük idi. Hükümet ise, toprak siyaseti ve vergi sistemini düzeltmek için hiç bir adım atmıyordu. Bunun yapılması da zordu.

Ülkenin geniş alanları hiç vergi vermiyordu. Vergiden ayrı tutulmuş olan bölgeler ya kilise toprağı yahut büyüklere ait toprak idi. İmparatorlar, genel olarak, çok olan aile efradına vergiden ayrı tutulan topraklar veriyorlardı. Bu tarlaların geliriyle geçinen bu prensler ve aileleri, topraklarını diğerküçük veya büyük ailelere kirahıyorlardı.

Buna benzeyen ve ekonomik bakımından aynı derecede zararlı başka bir yöntemegöre, prenslerin bazıları "vali,, rütbesini aldıkları halde, başkentte kalarak, vali maaşı ile hiç bir iş görmeden geçiniyorlardı. Bu "fahri valiler,, in yanında, eyalette çalışan hakiki valiler de atanıyorlardı.

Zamanla bu prens aileleri o kadar büyümüştür ki, birçokları bağımsız bir aile olarak ayrı soyadı kabul etmişlerdir. Bu yeni ailelerden biri, Taira ailesidir.

Eyaletlerde bu biçimde meydana gelen imparator ailesinin bağımsız kollarının soyadı Minamo-to'dur. Fakat yavaş yavaş Minamoto'lar ve Taira'lar yine parçalanarak, yeni ve daha küçük aileler kurmuşlardır. (Örneğın, Minamoto'lardan Nitta, Satake ve Tokugava'lar, Taira'lardan Miura ve Hojo'lar gibi).

Fujiwara ailesi gibi eski ailelerin sonu da aynı oldu. Bazen birbirleriyle savaşıyor, fakat genellikle çıkarları aynı olduğu için aynı siyaseti güden bu (imparator soyundan gelen) büyük ailelere "Daimyo,, (büyük isim) derler.

Daimyo'ların toprakları vergiden ayrı tutulmuştu. Bunun üzerine eyaletlerde bulunan büyük çiftlik sahiplerinden bazıları da topraklarının Daimyo toprağı olduğunu iddia ederek vergi vermek istemediler.

Bu ailelerin diğeri bazıları ise, şimdiye kadar ekilmemiş toprakları ele geçirerek, yine vergiden ayrı tutuluyordu. Yeni işlenen araziden vergi alınmıyordu. Büyük toprak sahiplerinin genel olarak şu veya bu sebepten dolayı vergi vermemesi, geri kalan küçük arazi sahiplerinin vergi yükünü ağırlaştırıyordu.

Bunun için de bunların birçokları, tarlalarını büyük arazi sahiplerine "hediye,, ederek, onların kiracıları oluyorlardı. Kira olarak verdikleri para vergiden azdı.

Aynı şeyi VII. ve VIII. yüzyılda Çin'de de görüyoruz; Çin'de bu sistemin neticeleri bir yıkım olmuştur. Bu yüzden bir sürü büyük halk isyanları başlamıştır. Meşhur T'ang sülâlesinin çöküşü (906) bu isyanların bir sonucudur. Ancak XI. yüzyılda Çin'de hafif bir yükselmenin meydana geldiğini görüyoruz.

Japonya'da eskiden beri feodalizm yaşamağa devam ettiği için, büyük aileler ve Daimyo'lar, kiracılarından yalnız ekonomik alanda değil, aynı zamanda sosyal hayatta da faydalanıyorlardı; kiracılar, büyüklerin bir tür özel ordularının çekirdeğı idiler.

Büyük ve asilzade ailelerin çıkarı için yapılan bu yöneme karşı önlemler almak, imparator için gerçekten zor bir iş idi. Fakat her faaliyetten uzak tutulan imparatorlar, iyi ve akıllı olsun, fena ve aptal olsunlar, isteseler bile, bir şey yapacak durumda değildiler.

Buna karşılık asilzade aileler, hükümet sistemini, günün ihtiyaçlarına uydurmaya çalışıyorlardı. Zaten kökü dışarıda olan bakanlık sistemi, büyük ailelerin isteklerine uygun değildi. Bunun için, bir taraftan, ailelerin çocuklarına bir maaş verebilmek için memuriyetlerin sayısı günden güne arttırılıyor, diğer taraftan, bakanlıkların kudreti de her gün biraz daha sınırlandırılıyordu.

IX. yüzyıldan itibaren, yepyeni bazı memuriyetler ortaya çıktı. Asilzade ailelerin ellerinde bir oyuncaktan başka bir şey olmayan imparatorlar, asilzadelerin keyiflerine göre veya onların aile veya hizip siyaseti durumuna göre, tahttan indiriliyor, yavaş en zararsız şekil olarak, tahta çıkarılan imparatorların bebek veya çocuk olmasına dikkat ediliyordu. Bu çocuklar için, doğal bir “naib” (Kvampaku) atanıyordu.

Naib, başbakandan daha önemli olarak, devletin asıl hükümdarı yahut daha doğrusu diktatörü oluyordu. X. yüzyıldan itibaren (ilk Kvampaku 877'de atanmıştır).

XII. yüzyıla kadar, Naibler hep, Taika döneminden itibaren nüfuzlu olan Fujiwara ailesinden geliyordu. Bunun için Heian devrinin birinci kısmına Fujiwara devri derler.

Fujiwara ailesinin gücü, özellikle onların aile siyasetine bağlı idi. Bu ailenin kızları, mümkün olduğu kadar yalnız prenslerle evlendirilirdi. İmparatorlar hep bu aile kızlarının çocuklarıydı. Ayrıca da devletin diğer önemli makamları ve büyük çiftliklerin birçokları, yine bu ailenin üyeleri tarafından ele geçiriliyordu.

Hatta eyalet valilerinin bir kısmı, Fujiwara ailesi üyeleri idi. Bu valiler eyaletlere gitmezler, başkentte lüks bir hayat sürerek, eyalet işlerini arkadaşlarına bırakırlardı. Böylece, eyalet idaresi, bozulmaya yüz tuttu ve her yerde, başkent etrafında bile, aç kalan halk tarafından oluşturulan çeteler türedi.

Bunlara karşı Keibişo denilen bir polis teşkilâtı kuruldu (817). 870'ten itibaren, bütün adalet mekanizması, resmen değilse de, bu teşkilâtın elinde bulunuyordu. Keibişo dairesi, çetelere karşı önlemler alıyor, insanları tutuklayarak, bunlara örf ve geleneklere dayanan özel bir kanun sistemine göre ceza veriyor, suçluları hapse atıyordu.

İşte, Heian döneminin birinci kısmı, Fujiwara ailesinin elinde bulunan bir feodal grubun diktatörlüğüdür diyebiliriz. Sınıflar, hemen Hint "kastlarını andıran bir şekilde, birbirinden ayrılmıştı. Asilzade aileler ile hür, fakat asilzade olmayan sıradan vatandaşlar arasında evlenme ilişkileri yoktu. Hatta yüksek asilzadeler, kendilerini diğer asilzadelerden uzak tutuyordu.

Asilzadelerin yüzlerce hakları varken, vatandaşların yüzlerce görevi vardı. Hür olmayanlar bile 5 sınıfa ayrılmıştı. Bu kölelerin en mühim grupları resmî ve özel kölelerdir. Resmi kölelerin çoğu, hükümet dairelerinde iş görüyorlar veya devlet

topraklarında köylü olarak çalışıyorlardı. Yalnız bunlar, tam bir tarım işçisi gibi, elde edilen üründen bir şey almazlardı. Kendilerine maaş verilirdi.

Özel kölelerin çoğu, tapınakların malı olarak, tapınaklarda veya tapınakların tarlalarında çalışıyordu; ev köleleri ise, uşaklık, aşçılık, kadın öğretmen ve saire gibi işlerle uğraşırlardı.

Köleler, esirler veya esirlerin yakınlarıydı. Ceza olarak veya borçlarını ödeyemediği için köle olanlar da vardı.

Küçük çiftçilerin durumu IX. ile X. yüzyıllarda devamlı kötüleştiğinden, köleler ile hür köylüler arasındaki fark yavaş yavaş kayboldu ve her iki sınıf birleşti.

Onun için X. yüzyılda büyük bir aşağı tabaka ile çok az ve hemen yalnız Fujiwara'lardan oluşan bir yüksek tabaka vardı. Hür vatandaşlar için, üst tabakaya girme imkânı yoktu ve alt tabakaya düşmek, korkunç bir yıkım demektir.

Bunun için, hür vatandaşların biraz iyi durumda olanları (bunlar genel olarak en aşağı asilzade sınıfına mensuptular) bilgin yahut asker olurlardı. Heian döneminin birinci kısmında meydana gelen bu yeni orta tabaka, sonraki Japon tarihi için çok önemli olmuştur.

3.5.3. HEIAN DÖNEMİNİN KÜLTÜREL HAYATI

Heian devrinin en-tipik niteliği, askeri faaliyetlerin diğer her şeyden üstün olmasıdır. Bu da, gayet doğal olarak, bütün kültürel hayat için önemli olmuştur. Bu her yerde sezilebilir.

Maddi kültürde, kılıç, bu devrin sembolü sayılabilir. Hâlâ bugün bütün dünyada da meşhur olan Japon kılıçlarının en iyisi, Heian döneminde yapılmıştır. Japon kılıcı, bütün Japon maden devri gibi, Asya kıtasından geldiği halde, Japonya'da, ülkelere ve geleneklere göre, başka bir şekilde gelişmiştir.

Japonya'da demir ve çelik Nara döneminde az rastlanan ve pahalı bir madde idi. Heian devrinin başlangıcından itibaren, Japonya'nın birçok yerinde maden ocakları açılmış ve toprak sahipleri tarafından işletilmiştir.

Çin'de olduğu gibi, bütün bu işletmeler küçüktü ve ustalar, büyük ailelerin koruması altında çalışan demirci ailelere üyeydiler. Bir kılıç yapmak, sırf teknik bir iş olmayıp, geleneka dini bir uğraştı ve bu şekilde yapılan kılıçların bazı sihri nitelikleri olduğuna inanılıyordu.

İyi kılıçların kitabeleri vardı. Bunları yapan ustalar, bugün bile ünlüdür. Kılıçlar, biraz eğridir ve bu bakımdan eski Osmanlı devri kılıçlarını andırır. Yalnız bir tarafı keskindir ve bu keskin tarafın çeliği, özel şekilde sertleştirilmiştir. Böyle bir kılıcı elimize alırsak, sertleştirilen kısım ile normal kısım arasındaki biraz dalgalı geçit hattını iyice görebiliriz ve bu hattın şekline göre, kılıcın cinsini tayin edebiliriz.

Kılıçların diğer bir özelliği, sapları ile keskin tarafı arasında bulunan ve eli koruyan siperlik kısmıdır. Bu kısım da, çelikten olup, birçok şekillerde gayet ustaca işlenmiştir ve burada yapılan desenler, Japon sanatının en güzel motifleridir.

Kılıcın kını da özel bir özenle yapılıyordu: Normal olarak lake'den imal edilen kınının üzerine renkli desen veya resimler yapılıyordu. Şövalyelerin günlük işlerinde kullanılan bu kılıçların yanında, törende ve resmi işlerde kullanılan kılıçlar da vardı. Bunlarda, daha çok lükse önem verilmiştir. Kılıcın kendisi çok zengin süslerle süslenmiş ve kını değerli taşlarla kaplanmıştır.

Kılıcın yanında diğer silâhlar da yapılmıştır. At eğerleri, şövalye zırhları, süvari üzengileri, miğerler hep büyük bir özenle ve hayrete değer yüksek bir zevkle yapılmıştır. Müzelerde bulunan Japon sanatının en güzel eserleri işte bu çeşit eserlerdir.

Bu devrin binalarından hemen hiç bir şey kalmamıştır. Saraylar ile tapınaklar arasında bir fark yoktur. Çok defa eski bir saray, sonradan tapınak olmuştur. Ancak şu kesindir ki, Nara döneminde çok belli olan Çin etkisi bu dönemde hafiflemiş ve yabancı bir kökten ulusal bir mimari tekniği çıkmıştır.

Bu gelişme, özellikle tapınak planlarında belli oluyor, bu dönemde şehir dışında dağlar veya derelerde inşa edilen tapınakların plânı, Çin'de olduğu gibi simetrik olmayıp, daha fazla doğaya ve doğal şartlara uygun olarak çizilmiştir.

Bu tapınaklar, bir iki binadan oluşmuyordu, geleneka bir tapınak ve manastır şehri gibi büyük bina gruplarıydı ve buralarda oturan binlerce rahip, sırf din ile değil, siyaset ile de uğraşırlardı.

Özellikle Kyoto şehri civarında bulunan Hiei dağındaki manastır (794'te inşa edilmiştir, eski binaları şimdi mevcut değildir) Taira ile Minamotoiar arasındaki savaşlarda bir kaç defa büyük rol oynamıştır. Bu da, dinde oluşan yeni gelişmelerle ilişkilidir. Çin ile ilişkiler kesilmeden önce, özellikle Orta Çin'den birçok rahip Japonya'ya geliyor, Japon rahipleri de Çin'e gidiyorlardı.

Bu şekilde, Çin'deki yenilikler, bir süre sonra Japonya'ya da geliyordu. Çin'de ve Orta Asya'daki Budizm'in bir kolu - asıl Budizm her ne kadar savaş karşıtı ise de, savaşçı idi.

Orta Asya'da bulunan mağara resimlerinde, duvarlarla çevrilmiş ve daha çok bir şatoya benzeyen manastırlar tasvir edilmiştir. Orta Asya Budistlerince çok sevilen Budist tanrılarında biri, "kuzey gök kralı,, denilen savaşçı Vayşravana Japonya'da da bir rol oynamıştır.

Batıdan gelen bu akım, bir başkasıyla birleştirilmiştir. Orta zamanda, Hintliler'in "yoga,, tekniğine yakın olan bir "meditasyon Budizmi,, Çin'de gelişmişti. Bu tarikatın merkezi, Chekiang eyaletinde bulunan "T'ien't'ai,, dağındaki manastırdı. Japon rahiplerinden Saiço (767 — 822), oraya gidip (804 — 805) bu inancın esaslarını öğrendikten sonra, Hiei dağındaki manastırında, Japon T'ien-t'ai (Japonca: Tenday) tarikatını kurmuştur.

Tenday tarikatının sisteminde, meditasyonun büyük bir rolü vardır. Meditasyon, mukaddes kitaplara bakmaksızın erişilen derin bir düşüncedir. Bu düşünce ile hepimizde var olan, fakat normal insanda bulanık bir halde duran asıl karakterimiz, içimizdeki Buda canı, temizlenir ve yavaşça meydana çıkar, içimizde

bulunan bu temiz ışık bazen birden-bire, bazen yıllarca süren uğraşlardan sonra parlar, bazen ise hiç bir zaman çıkmaz. Işık çıkınca, aynı ışığın doğada, hatta cansız görünen toprak ve taşlarda bile var olduğunu anlarız.

Tenday inancına göre, Buda, müritlerine bütün sistemini öğretmemiş, onları ayrı aşamalardan geçirmiştir. Buna benzer şekilde, tam bir rahip olmak isteyen biri, yıllarca bir manastırda çok sıkı bir disiplin altında yaşamak ve hocasının emri üzerine öncelikle birtakım hazırlayıcı bilgi elde etmek zorundadır. Mürit, yavaş yavaş şunları öğrenir:

a) Görünüşe göre, birbirinden farklı şeylerden oluşan dünyamızın gerçek varlığına inanmak, yanlıştır

b) Fâni dünyamızın boşluğuna, var olmadığına inanmak da yanlıştır. Her şey boş ise de, dünyamızın geçici bir gerçeği vardır

c) Her iki gerçekten yalnız birine inanmak da yanlıştır. Çünkü dünyanın fâniliği, boşluğu, gördüğümüz dünyada görülebilir, zaten bu dünya boşluktan başka bir şey değildir. Nitekim bu dünya yalnız şuurumuzda mevcuttur. Bilinç ile bilinç tarafından yaratılan bu dünya arasındaki ilişki, tıpkı mutlak ile fâni dünya arasındaki ilişki gibi olduğu için, bilinç ile mutlak birdir.

Bu fikirleri benimseyen mürit, artık diğer insanlardan farklı olduğunu hissediyor, başka bir topluma ait olduğunu zannediyor. Bu ayrılık hissi, Tenday ve buna benzeyen, Şingon tarikatlarında “gizli bilgi” ile kuvvetlendiriliyordu.

Bunların inançlarına göre, güya Buda'nın, daha yan, gizli bir bilgisi vardı. Bu gizli bilgi, ya ellerin ve parmakların bazı hareketleriyle yahut da "mantra,, denilen, anlaşılmayan bazı sözlerle elde edilebilirdi. Sözler doğru söylenirse, parmak hareketleri tam yapılırsa, gizli ritler dikkatli yapılırsa, insan her tehlikeye karşı "sigortalı,, idi; bu insana ne bir düşman, ne de bir doğal afeti zarar getirebilirdi.

Benzeri Çin'de de mevcut olan bu fikirler, Saiço tarafından Japonya'da yayıldığı zaman, rahipler bu fikirlerin siyasi metni de derhal anlamışlardı. Bu bilgiyi edinmek isteyenler büyük bir “manastır devleti” kurmak zorundadır. Çünkü tek bir insan, bu bilgiyi elde edemezdi.

İkinci nokta olarak Tenday sistemi, bundan önce Japonya'da yayılan bütün diğer sistemlerin özünü içerdiği için, devlette çok önemli rol oynayabilirdi. Bu bakımdan, Saiço hemen gerekli adımları atmış, ülkenin çeşitli büyük tapınak ve manastırlarına kendine bağlı rahipleri atamıştı.

Eski tarikat taraftarlarının ve özellikle kutsal Nara setri manastırları rahiplerinin, bu Tenday sistemine karşı protestoda bulunması gayet doğaldı. Şingon tarikatının kurucusu Kobo Dayşi (veya Kûkay; 744–835)'de Çin'e giderek (804), orada özellikle Tibet tesiri altında bulunan ve Türkistan'ın güney kenarında olgunlaşan Mı-dsung (yani: gizli tarikat)'un esaslarını öğrenmiştir.

Sonra eski Nara manastırına dönerek orada hiçbir şey söylemeden, yavaşça eski inancın yerine yeni Şingon inancını yaymaya başlamıştı. Saray üzerinde etki kazanmak ve böylece Saiço gibi siyasi bir rol oynamak için, Kobo Dayşi de Kyoto civarında büyük bir manastır (Jin-go-ji) kurmuştur.

Şingon tarikatı sistemine göre, diğer tarikat sistemleri Buda inancının en aşağı, en basit kısmını içermesine karşılık, Şingon, Buda'nın asıl inancıdır. Buna göre, gördüğümüz bu dünya bir sırdır. Gizli bilgi ile bu sırrı çözebiliriz. Tarihî Buda, asıl Buda'nın bir çeşit gölgesidir. Asıl Buda ise, mutlaktır.

Bu mutlak da, dünya ile birdir, dünyadır. Etrafımızdaki kâinatın sayısız yaratıkları hep Buda'lardır, hep bu asıl Budadır. Bu fikirler, bir grafik gibi tasvir edilebilir ve bu gibi resimlere “Mandala” (Japonca: Mandara) derler. Bu resimlere bakmak, bunlar üzerine derin düşünmek (meditasyon yapmak) dinî bir vazifedir. Dindar bir kimse, bu meditasyon sayesinde dereceden dereceye en sonunda son gerçek çözülmeye kadar yükselebilir.

Bize çok yabancı gelen bu fikirler, askeri bir sınıfın nasıl öz malı olabiliyordu. Halk ve köylü, doğal olarak bundan hiç bir şey anlayamıyor; dertleri olursa her hangi bir tapınakta bulunan bir heykele gidiyorlar ve saf kalpleriyle dua ediyorlardı.

Aydınlar ve askerler içinse durum başkaydı. İlk olarak, gizli bilgi ile insan kendini her tehlikeye karşı, yani her düşmana karşı koruyabilirdi; her gün savaşan bu efendi-askerler için, bu çok alımlı bir fikirdi. Sonra, her şey esas olarak birdir.

Şingon'a göre bütün yaratıklar, bütün tabiat Budadır. Tenday'a göre ise fani dünya boştur. Buna göre, öldürmek veya ölmek, öldürmemek veya yaşamak hep bir demek değil midir? Şu halde savaşta birini öldürmek, günah değildir.

Bundan başka sıkı bir disipline bağlı olan bu manastırlar, siyasi bir güç oluşturuyorlardı ve karışık zamanlarda onların da askerî yardıma ihtiyacı vardı. Bu

sebeple birçok askerler, rahip olarak da asker kalıyor; bu suretle hem sevdikleri mesleklerinde çalışıyor, hem de dinî yeterlilik kazanabiliyorlardı.

Nara döneminde Japonya'da yayılan Konfüçyanizm de başka bir şekil almıştı. Çin'de Konfüçyanizm'in beş ahlak kuralından, oğlun babasına karşı itaati en önemlisidir ve diğer ilişkilerden (ağabey-küçük kardeş, koca-karı, dost-dost, hükümdar-tebaa) önce gelir. Japonya'daki Samuraylar bu sistemi korumakla beraber, hükümdar-tebaa ilişkisini öne almış ve bunu daha genişleterek, efendisine gösterilecek bağlılığın bir erkeğin en yüksek görevi olduğunu söylemişlerdir.

Böylece, son derece barışsever bir ahlâk sistemi olan Konfüçyanizm'den asker anlayışlı yeni bir inanç doğmuştur. Bu savaş sever ahlak sistemi, dönemin sonuna doğru Budizm'den bile daha kuvvetli olmuştur.

Mesela imparator tarafından çıkarılan ve canlı hayvanları öldürmeyi yasak eden Budist bir kanuna karşı hareket eden bir Samuray, yakalandığı zaman kendini, bunu efendisinin emri üzerine yaptığını söylemek suretiyle savunmuştur.

Bu Samuray, efendisinin emrini yerine getirmeseydi, esas ahlak kuralına karşı hareket ettiğinden ölüme mahkûm olacaktı; fakat yerine getirmekle, ancak imparatorun Budist kanunu ihlâl edilmiş bulunuyordu ve bunun cezası ancak sürgüne gitmekti.

Heian döneminde sanat alanın da büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Bundan önce ressamlık, ustaların elinde olup, uygulamalı bir sanattı. Ressamlar, tapınaklar, manastırlar ve saraylar için gerekli resimleri, Orta Asya veya Çin'den gelen kurallara göre yapıyorlardı.

Yeni ressamlık Kudara no Kavanari (780 – 853) ile başlamıştı. Koreli bir aileden gelen Kavanari, usta değil, saray cemiyetinin şerefli ve yüksek bir üyesi idi. Para için çalışmayıp kendi ve arkadaşlarının keyfi için peyzaj veya çiçek resimleri çiziyordu. Porteleri, de çok meşhurdu. Kavanari'den sonra yaşayan Kanaoka dinî olmayan motifler tasvir eden ilk büyük Japon ressamıdır.

Bugün, bu ressamların eseri olduğunu kesin olarak bildiğimiz hiç bir resim yoktur. Yalnız şunu söyleyebiliriz ki, Çin resminin Japonya üzerinde meydana getirdiği etki, o zamandan beri günden güne azalmış ve özellikle dinî olmayan ressamlıkta tamamen orijinal fikirler yaratılmıştır.

Bu yönteme “Yamato-E” yani Japon sanatı denir. Yamato E'nin en güzel eserleri, Makimono (uzun tomar) denilen ve tomar şeklinde yapılan tasvirî resimlerdir. Çin'de de mevcut olan bu uzun tomarlarda, Budist konularından (meselâ Şotoku Tayşi'nin hayatı) başka, bilhassa saray veya şatolardaki toplum hayatı gösterilir.

Japon folklor ve sosyal hayatının tarihi için çok değerli olan bu tomarların ilk numuneleri Fujiwara Motomitsu'nun (XI. yüzyıl), en güzelleri de Fujiwara Mitsunaga'nın eserleridir (XII. yüzyılın sonuna doğru). İnsan, son derece canlı resimleri içeren, bu tomarların küçük bir kısmına baktıktan sonra, takip eden kısımlarını birbiri ardı sıra açınca, tıpkı filmde olduğu gibi, gelenek resimli bir hikâyeye okumuş olur.

Japon sanatı için çok tipik olan ve Çin'de hemen hiç görülmeyen karikatür de ilk defa bu dönemde ortaya çıkmıştır. Karikatürün ilk ustası, bir manastır reisi olan

Toba Sojo (1053-1140)'dur. Dünya'nın hiçbir yerinde Japonya'da olduğu gibi karikatür, tam bir sanat olmamıştır.

Heykeltıraşlık da bu dönemde çok önem kazanmış ve olağan üstü eserler yaratmıştır. Her yerde olduğu gibi, heykeltıraşlık özellikle din hizmetinde kullanılmış, büyük Budist tapınakları için büyük Buda heykelleri yapılmıştır.

Paranın çoğu, sürekli savaşlara, sarayların görkemli hayatına, sayısız büyük manastırlarda yaşayan binlerce rahiplerle onlar için ısmarlanan binlerce heykellere harcanıyordu. Köylü bu ağır yükü taşımak zorunda kalıyordu. Tarlaları atlı süvariler tarafından çiğnenen zavallı köylüler, bu dönemde her zamankinden daha fazla eziliyordu.

Fakat büyüklerin ellerine geçen para da, eskisine göre, daha azdı. İşte bu nedenlerle, tapınaklarda bronzdan Budist heykelleri yerine, tahta heykeller konmuştur. Buna benzer bir gelişme, aynı sebepten ve hemen aynı zamanda Çin'de de görülür. Japonya ormanlarında çok güzel kereste bulunduğu için, bu yeni heykeller belki madenî heykellerden daha güzeldi. Bu dönemde bu alanda görülen inceliğe, Çinliler hiçbir zaman erişememişlerdir.

En meşhur heykeltıraş, 1057 'de ölen Joço'dur. Joço, heykeltıraş atölyesinde kalfalarıyla çalışarak, yalnız Budist heykelleri yaratmıştır. Birçok tezgâhtan ibaret olan bu atölye den başka, Kyoto' da daha başka atölyeler de vardı. Uzun zaman devam eden bu atölyelerden, yeni neslin en ünlü heykeltıraşları yetişmiştir. Bu yerlerin önemi, birer güzel sanatlar akademisi görevini görmelerindedir.

Heian döneminin karakteri, edebiyatında da görülebilir. Onuncu asırda, meşhur şiir antolojisi “Kokinşu” (Eski ve yeni koleksiyon) yayınlanmıştır. Kokinşu'da binden fazla şiir vardır. Hemen hepsi kısa olup fevkalade zarif, ince bir tarzdadır. Hisler ancak kapalı bir şekilde ifade edilmektedir. Estetik bakımından dâhice olan bu şiirlerde, biz doğal hırslar, büyük ve kuvvetli düşünceleri görmekteyiz. Belki de bu şiirlerin okları kadınlar tarafından veya kadınların tarzını taklit eden şairler tarafından yazılmıştır. Çünkü saf bir Japonca yazmak, eskiden kadınların özelliği idi. Bunun içindir ki bu ve sonraki yüzyılda çok ünlü bazı eserler, yine kadın yazarlar tarafından yaratılmıştır. Bu eserlerin başında “Genji Monogatari” gelmektedir. 1008—1020 arasında Bayan Murasaki Şikibu tarafından yazılan bu büyük roman, bir folklor hazinesi ötüp dünya edebiyatının klâsik romanlarından biridir. Bu roman, Heian toplum hayatının, tablosunu ilmi bir araştırmadan daha iyi, vermektedir.

Sayırsız aşk ve kahramanlık maceraları, saray hayatı, Samuray erkek ve kadınlarının günlük hayatı daha canlı, daha gerçeği, daha doğru tasvir edilemez. Bundan önceki romanlarda henüz tarz ve konu bakımından bir birlik yoktu. Romanlara, bizim halk hikâyelerimizde olduğu birçok şiirler sokuluyordu, konuda da ayrı hikâyelerden ibaretti. Genji Monogatari (Genji, yani Minamotolar hakkındaki hikâye) ise temiz bir hikâye tarzı ile yazılmış tam bir romandır. İçinde Çince kelimeler varsa da, bunlar insana hiç yabancı gelmez. Metin içinde şiirlere de rastlanır; fakat bunlar vaka'ların akışına uygun olup yapay düşmemektedir.

Genji Monogatari ile hemen aynı zamanda yazılan Sei Şonagon'un "Yastık» kitabına bakılırsa, saray halkının ahlâkı pek düşüktür. İmparatorun korumasında olan harem kızlarının birçok aşk maceraları vardır. Aile kavramı diye bir şey yoktur.

Fakat bütün bu güzel sanatlar, hâkim sınıflar içindi, Asıl eziyeti çeken halk için hiçbir avunma çaresi yoktu. Bunun için eskiden beri var olan aslen Çin'den gelen Jodo tarikatının ("Temiz ülke,, tarikatı) bazı rahipleri buna karşı önlem almaya başlamışlardır. Geniş halk tabakaları ile yüksek sınıfa aynı zamanda hitap ederek, cehennem azaplarını, günahkârların cezalandırılmasını çok canlı bir şekilde tasvir etmişlerdir.

Meydanlarda, sokaklarda nutuklar vererek, halkı uyandırmaya çalışmışlardır. Jodo tarikatının merkezi şahsiyetini, göklerin birinde "temiz Ülke" de hüküm süren Buddha Amitabha (Japonca:Amida)'dır. Ona inanan, ona itimat eden ismini binlerce defa söyleyen insan, ölümünden sonra cehenneme gitmeyerek doğrudan doğruya "Temiz ülke"de doğacak ve temiz, mesut bir hayat sürecektir. Esas itibariyle halk dini olan Jodo tarikatı, bilhassa devrimizin son yıllarında Japonya'da çok yayılmış ve büyük bir etki bırakmıştır.

3.6. FUJİWARA DÖNEMİ (782–1068)

Ainu muharebeleri ile naiblerin ilk tayini (877) arasındaki takriben 60 yılda, dış siyasette yeni gelişmeler kayıt edilmemiştir. Fujiwara ile diğer asilzade aileler arasında geçen kıskançlıklar, entrikalar, rekabetlerle, bunun neticesi olarak imparatorların tahttan kendi isteğiyle vazgeçmeleri keyfiyetinden ise uzun uzadıya

konu etmeye değmez. Fujiwara ailesinin egemenliği, bu dönem içinde yalnız bir defa tehlikeye düşmüştür.

891'de Mototsune isimli "Kvampaku,, öldüğü zaman, henüz yirmi beş yaşındaki genç imparator (Uda), kendini kurtarmak için, devlet şansölye yardımcısı Michizane'ye başvurdu. Sugavara ailesinin üyesi ve olağanüstü yetenekli bir bilgin olan bu adam, imparatorun en yakın danışmanlarından biri idi.

Kızının biri, imparatorun gözdesi seçildi. Michizane'nin tavsiyesi üzerine, bundan böyle, Çin'e elçi heyetleri gönderilmiyordu; (son heyet, 839 yılında gitmişti, fakat 894'te tekrar bir heyetin yollanması karar altına alınmıştı).

Çin'deki iç durum, tamamen belirsizdi ve Çin imparatoru da, Japon imparatoru kadar zavallı bir hayat sürüyordu. Fujiwara ailesi, doğallıkla, Michizane'nin çalışmalarını yakından inceliyordu.

O zaman Fujiwara ailesinin hükümetteki temsilcisi, ancak 27 yaşında olduğu için, Fujiwaralar hemen harekete geçmediler. 899'da Fujiwara ailesinden Tokihira "sol başkan,, ve Michizane "sağ başkan,, oldular.

İmparator Uda 898'de tahttan kendi isteğiyle vazgeçtiği için, Michizane'nin öğrencisi olan on beş yaşındaki Daigo imparator olarak atandı.

Daigo, babası Uda ile beraber, Michizane'yi tuttular ve Michizane, kendi durumunu güçlendirmek için, kendi adamlarına memuriyetler vermeye başladı.

Bu durumlar Fujiwaralar için son derecede bunalımlı olmaya başladı. Bu anda Tokihira harekete geçti. Bir gün kendi adamlarıyla Michizane'nin evini basarak, kendisine, imparatorun zorla koparılan bir fermanı bildirdi.

Bu ferman gereğince Michizane Kyuşu adasına genel vali tayin ediliyordu. Doğal olarak bu, sürgün cezasından başka bir şey değildi. Sabık imparator Uda, Michizane'yi kurtarmak için, eski sarayına döndü. Oğlu imparator Daigo ile konuşmak istediği zaman, Fujiwara ailesine sadık olan saray muhafızları, Uda'yı içeri almadılar. Sabık imparator bütün bir gece boşuna saray kapısının önünde bekledi. Kyuşu'ya sürgün edilen Michizane ise, bir kaç güzel şiir yazdıktan sonra, 903 yılında orada öldü.

Michizane, şüphesiz büyük bir adamdı ve ölümünden sonra onun hatırasına, ülkenin birçok yerlerinde tapınaklar inşa edildi, ruhuna kurbanlar kesildi. Fakat düşmanı olan Tokihira da büyük bir adamdı. Altı resmi vekayinâmenin sonuncusunu çıkartan, o idi. Ayrıca Tokihira'nın ismi altında "Engi-şiki., adlı devlet idaresinin düzelmesi hakkındaki düşünceleri içeren çok değerli bir kitap yazılmıştır.

Fujiwaralar, kuvvet ve nüfuzlarını açık önlemlerden daha çok, politika yolu ile koruyorlardı. Bu politika oyunları, her zaman, Michizane'ye karşı yapılan oyun kadar onlara ucuza mal olmuyordu. Fujiwaralar sarayın etrafındaki ve imparator ailesi ile akraba olan Taira ve Minamoto ailelerinin karşı çıkmaların susturmak için onlara bazı konularda haklar vermek zorunda kalıyorlardı.

Büyük aileler için önemli olan şey topraktı. Taira veya Minamoto'lar zorla veya normal yollarla elde ettikleri toprakları vergiden ayrı tutmak istediler.

Fujiwaralar ise, yeni düşmanlar kazanmamak için bir çare bularak, bu ailelere kolaylık gösterdiler. Bu suretle bazen, Fujiwara ailesine bağlı olan ve kiraya verilen topraklar bile, Taira ve Minamotoların ellerine geçti.

Bu büyük ailelerin toprak siyasetini tapınaklarda taklit ediyorlardı. Kiracılardan küçük özel ordular oluşturan savaşçı rahipler, şuraya, buraya baskın yapıyor, istedikleri toprakları veya diğer değerli eşyaları zorla alıyorlardı.

Başkent'in dış kesiminde bulunan bir tepede kurulan Hieizan tapınağının rahipleri, on birinci yüzyılda başkente karşı bile saldırılarda bulunmaya cesaret ettiler. Özel orduları olmayan Fujiwaralar, rahipleri geri püskürtmek için, Taira veya Minamotoların özel ordularının yardımına başvurmak zorunda kaldılar.

Fujiwaralar için uzak eyaletlerde bulunan büyük köylü asilzade ailelerin isyanları daha tehlikeli idi. Bu konuda, özellikle kuzeyin eski Ain toprağına yeni yerleşen ve bir tür "sömürge siyaseti" ile zenginleşen aileleri (Örneğin Abe ailesi) bahsedebiliriz.

Abelere karşı da. Minamotoların askerleri, Yoriyoşi'nin kumandası altında gönderildi. 1062'de, uzun ve çetin savaşlardan sonra, Abelerin gücü kırıldı.

Bundan anlıyoruz ki, Fujiwaraların, daha ziyade politika üzerine kurulan gücü Taira ve Minamotoların askeri gücü ile tehdit ediliyordu. Fujiwaraların en parlak devri 1000 yıllarıdır. 1068 de onlara karşı ilk darbeyi indirmek mümkün oldu.

SONUÇ

Günümüzde pek çok insan Çin, Japon ve Kore kültürlerin ortak bir kültür olduğu düşüncesindedir. Fiziksel benzerlik dışında, mimari, yazı, giysi, yemek ve benzeri unsurların birbirlerine benzemesi, bu kültürleri tanımayanları kolaylıkla yanıltmaktadır. Aslında Çin, Japon ve Kore hem ulus olarak, hemde kültür olarak, birbirlerinden tamamen farklı yapıya sahiptir. Asya'nın doğusunda yer almaları ve çekik gözlü olmaları, insanların yanıltmalarında bir diğer önemli etkidir.

Çin, Japon kültürleri arasındaki ortak noktaların tarihe dayanan nedenleri vardır. Birada devlet olarak ve dış dünyaya kapalı olan Japonya özellikle T'ang hanedanlığı döneminde Çin'le yakın bir ilişki içine girmiştir. Bunun sonucunda Japon kültürü, Çin kültüründen çok fazla etkilenmiştir. Hemen hemen her alanda Çin'den etkilenen Japonya, halkının son derece gelenekçi olması nedeniyle, asla kendi öz kültürlerinden uzaklaşmamışlardır. Çin kültüründen aldıklarını kendi kültürleriyle uyumlu biçimde kaynaşmasını sağlamışlardır.

Tezimizde, Çin'in Japonya'ya olan etkilerini ayrıntılı bir biçimde sistematik olarak ele alınmıştır. Yapılan çalışma sonucunda ortaya çıkan gerçek şudur.

Japonlar bizzat Çin'e giderek Çin'de ne varsa alıp, memleketlerine getirmişler ve uygulamaya koymuşlardır. Saptanan ikinci konu ise, kendi kültürlerini asla terk etmemiş olmalarıdır. Tez çalışmasında etkilenmenin nasıl ve hangi boyutta olduğu ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Hindistan'da doğan ancak gelişme alanı bulamayan Orta Asya üzerinden Çin'e gelen Budizm'i, Japonya'da görmek çoğu kişiye şaşırtıcı gelebilir. Budizm

öğretisini Çin'den alıp Japonya'ya taşıyan ve kendilerine göre yorumlayan, kurallar koyan Japonlardır. Çin'in öz kültürü içinde önemli yer tutan Konfüçyanizm'de yine Japonlar tarafından bizzat Çin'den alınmış Japonya halkına aktarılmıştır.

Çin mimarisinin, Çin yazı sisteminin Japonya'ya nasıl geldiği tezde anlatılmıştır.

Günümüzde Japonya denince, akla ilk gelenlerin arasında (geyşalık) ve (harakiri) gelir. Japonya hakkında hiçbir bilgisi olmayanlar bile, bu iki konuyu bilirler. Hem (geyşalık) hemde (harakiri) Çin'den Japonya'ya gelmiş Japon halkına uygun bir formata bürünmüştür.

Çin'de üst düzey yöneticilere hizmet veren bazı özel eğlence yerlerinde becerikli ve yetenekli kadınlar hizmet etmektedir. Şarkı söyleyen, dans eden, şiir okuyan, müzik aleti çalabilen ve pek çok konuda yöneticilerle sohbet edebilecek, bilgi birikimine sahip güzel kadınların çalıştığı, bu evlerde geleneksel Çin yaşamında önemli yer tutar. Müşterilerle birlikte yemek yiyen, içki içen bu kadınlarla tensel temas yasaktır. Bu kadınlar, iş, görev baskısıyla bunalmış yöneticilerin dertlerini dinleyen, onları rahatlatan bir hizmet sunarlar. İşinden çıkan yöneticiler sorunlarını ve sıkıntılarını evlerine taşımazlar.

İşlerinden çıkan yöneticiler öncelikle bu kadınların çalıştığı, evlere uğrar, buralarda yöneticilik kimliğinden sıyrılarak gönüllerince eğlenirler. Makamlarında son derece ciddi olan bu insanlar buralarda, sarhoş oluncaya kadar içebilirler, dans edebilirler ve özgürce eğlenirler. Siyaset sanat ve benzeri konularda sohbet ederler ve evlerine (sorunlarından arınmış sıradan bir insan gibi eğlenmiş, rahatlamış bir (erkek) olarak evine dönerler).

Hiçbir kadın ve çocuklar eşlerinin zayıf halini görme şansına sahip değildir. Her konuda rahatlayan yönetici evine, ciddi, otoriter bir baba olarak döner.

Bu gibi yerlerde çalışacak kadınların özel eğitilmesi gerekmektedir. Çin’de bu kadınların eğitilmesi için çok büyük çaba harcamaya gerek görülmemiştir.

O dönemlerde, üst düzey yöneticileri, yerel yöneticiler ve varlıklı insanlar birden fazla eş alabilmektedir. İlk eşten sonrakiler asla saygın bir statü’ye ulaşamazlar. Sonradan alınan eşler ve çocukları daima ikinci sınıf insan muamelesi görürler. Babaları sağ iken, çok iyi eğitim alan kız çocukları, babaları ölünce ilk eş tarafından sokağa atılırlar. Her konuda iyi yetişmiş olan bu genç kızlar, bu eğlence yerinde çalışarak hayatlarını sürdürürler.

Bu sistem Japonya’ya geldiğinde, “geyşa” olarak toplumda yer bulmuştu Çince “yisu” sanat sözcüğü Japoncaya “ge; sanat+sha” olarak aktarılmıştır. Geisha sözcüğünün sözcük anlama “sanat yapan kişi”dir. Geisha’larda yöneticiler ve varlıklı erkeklere hizmet ederler. Tensel temas yasaktır.

Geisha’ların yetişmesi için Çin’deki gibi doğal bir kaynak bulunmaması nedeniyle Japonya’da geisha okulları açılmış ve geishalar özel olarak yetiştirilmiştir. Batı dünyasının imrendiği ve anlamakta zorluk çektiği geishalık sisteminin özü budur.

Batı dünyasının şaşkınlıkla izlediği ve bir türlü anlayamadığı bir başka konuda “harakiri”dir. Aslı “seppuki; karın kesmek” olan harakiri, Çin’de “qie fu; karın kesmek” sözcük, Japoncada “harakiri; karın kesmek” olarak yer bulmuştur.

Harakiri, Japon kültürünü bilmeyenler tarafından “intihar” olarak tanımlanır. Harakiri, asla bir intihar eylemi değildir. Harakiri’yi anlayabilmek için, yine Çin kültürüne göz atmak gerekmektedir.

Çin’de eski dönemlerde bilinmeyen güçlerin gönlünü hoş etmek ve onların gazabından korunmak için tapınaklarda çeşitli ayinler düzenlenmektedir. Bu ayinleri soylular, yerine getirmektedir.

Tapınak içinde uyulması gereken, yazılı olmayan kurallara “li : ayin kuralları” denmektedir. Zaman içinde Li sözcüğü “soyluların uyması gereken kurallar” haline gelmiştir. Bir bakıma “soylu töresi” oluşmuştur. Yazılı olmayan bu kurallar, ihlal edildiğinde soylular, cezalarını kendi kendilerine vermek durumundadır. Ölümcül bir suç işleyen soylunun cezasını, bir diğer soylu veremez.

Halktan birinin bu cezayı uygulaması ise asla mümkün değildir. Ölümcül cezaya çarptırılması gereken erkek soylu kılıcını boynuna dayar ve şah damarını keser. Kan kaybından acı çekerek ölür.

Burada amaç, kolay ve hızlı ölüm olmayıp acı çekerek ölmektir. Savaşa giden ve istenen başarıya ulaşamayan bir subay mutlaka kendini cezalandırmak durumundadır. Ölümcül suç işlediğine inanmayan bir soyluya, bir kılıç gönderilir. Bunun anlamı “gereğini yap” demektir.

Eğer bir kadın Li kurallarını ihlal edip, ölümü hak etmişse, hükümdar tarafından bu bayana bir eşarp gönderilir. Soylu bayan kimsenin yardımını almadan, kendini bu eşarpla boğmak zorundadır.

Onurlarına çok düşkün olan Japon erkekleri Çin’deki bu ceza sistemini benimsemiş ve ölümü daha acılı bir hale getirmeyi seçmiştir. Görevini başarıyla tamamlamamak, Li kurallarının ihlali sayıldığından başarısız kişi için tek yol vardır, **HARAKİRİ**.

Japonlar harakiri ceza sistemini çok benimsemişler, harakiri yapanların sayısında hızla bir artış olmuştur. Bunun üzerine Japon hükümeti harakiri'yi resmen 1873'te yasaklamıştır.

17 Ocak 1995 tarihinde Japonya'da yaşanan Kobe depreminde, çok can kaybı olmuş, yollar kapanmış, yangınlara müdahale edilememiş ve Kobe halkı kaderiyle baş başa kalmıştır. Bu durumda kobe halkının yardımına koşamayan kobe belediye başkanı "görevinin gereğini yerine getiremediği" gerekçesiyle, hiç suçu olmamasına rağmen harakiri uygulamıştır.

Japonya'nın sembolü haline gelen geisha ve harakiri Çin'den alınmış, sadece dış görünüşü değişmiştir.

Bu çalışmada ortaya çıkan sonuç; Japonya Çin'den çok fazla etkilenmiştir. Bu etkinin en yoğun olduğu dönem ise T'ang Hanedanlığı dönemidir.

KAYNAKÇA

- AKALIN, L. SAMÍ (1962), *Japon Şiiri, Tarih ve Antoloji*, Varlık Yayınevi, İstanbul.
- ASTON, W. G. (1977), *A History of Japanese Literature*, Chamberlain B. H. Tokyo.
- BARTON, G. A. (1919), *The Religions of the World*, Chicago.
- BEFU Harumi (1971), *Japan: An Anthropological Introduction*, Chandler Publication Co., San Fransisco.
- BENEDICT, Ruth (1946), *The Chrysanthemum and Sword*, Houghton Mifflin Co., Boston.
- BERKELEY, (1970), *Japanase Society*, University of California Pres.
- BUNCE, W. K. (1960), *Religions in Japan; Buddhism, Shinto, Christianity*, Tokyo.
- CHEN, Sui Feng (1982), *Eastward flow of Chinese Culture and the İnfluence of Tang Dynasty Politics on the Japanese Monarchy*, Wen Hua Lun Wen, Taipei
- CHENG Ku Liang (1982), *Jung Rı Guang Shi Shi Wa*, Oriental Pres., Taiwan.
- EBERHARD, W. (1986), *Uzak Doğu Tarihi*, TTK, Ankara.
- FU, T'ung Hsien (1972), *Chung Kuo Chiao Shin* (Çin İslam Tarihi), Taipei.
- FUKUİ Haruhiro (1978), *Japan and China : Peace at last . Current History*, Tokyo.
- HARA, K. (1920) *An Introduction to the History of Japan*, N. Y.
- HSIEH, Hai P'ing (1978), *T'ang Tai Liu Hua Wai Kuo Jen Sheng HuoK'ao Shu* (T'ang Hanedanlığı Döneminde Çin'e Gelen Yabancıların Sosyal Yaşantıları Üzerine Araştırma), Taiwan Shang Wu Ying Shu Kuan, Taipei.

- IDEMITSU, Sazo (1972), *Dotoku of Japan: Differs from Western Morals*, Idemitsu, Tokyo.
- ISHIDA Eichiro (1969), *Nihon Bunka ron, A Study of Origins and Characteristics*, University of Tokyo Pres, Tokyo.
- JCI (1977) *Guides to Japanese Culture (GJC)*, Tokyo.
- KASUGAI, Akira (2004), *Sui-Tou Teikoku*, Chugoku no Rekishi, Shoinsha, Tokyo
- KINOMIYA, Yasuhiko (1955), *Nikka Bunko Koryou Shi* (Japon, Çin Kültür İlişkileri Tarihi), Toyamanbou, Tokyo.
- LEE, Tsong Tong (1978), *Jung Guo Ko dai Shi Huey Shi*, Jung Hua, Taipei.
- LIU, Hsü (1975), *Chiu T'ang Shu* (Eski T'ang Tarihi), Chung Hua Shu Chü, Pekin.
- LO, Hsiang Ling (1982), *T'ang Tai Wen Hua Shih* (T'ang Hanedanı Kültür Tarihi), Shang Wu Ying Shu Kuan, Taipei.
- MITSUSADA, Inoue (1962), *Introduction to Japanese History before the Meiji Restoration*, Kokusai Bunka Shinkokai, Tokyo.
- MORI, Kastumi (1959), *Kentoushi* (T'ang Elçileri), Shibundou, Tokyo.
- MURAKAMI, Hyoe; SEIDENSTICKER, E. G. (1977), *Guides of Japanese Culture*, Japan Culture Institute, Tokyo.
- MURDOCH, J. (1903-1926) *A History of Japan*, London.
- NIDA, Noboru (1933), *Torei shui*, Toho Bunka Gakuhin, Tokyo.
- OKAY, Bülent (1988), *Sui-T'ang Hanedanları Döneminde Çin'deki Orta Asya Kökenli Kişiler ve Çin Uygarlığına Katkıları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- OU, Yang Hsui, SUNG Ch'i (1975), *Hsing T'ang Shu* (Yeni T'ang Tarihi), Chung Hua Shu Chü, Pekin.

- SANSOM, G. B. (1946), *Japan, A. Short Cultural History*, N. Y., 1944, London.
- SCHEL, I., (1932) “*Pre-historic Finds from the Island World of the Far East*”,
Bulletin of the Museum of Far Eastern Antiquities, No. 4,
Stockholm.
- SHIDA, Fudomaro (1948), *Touyou Shijou no Nihon* (Uzakdoğu Tarihinde Japonya),
Shikai Shobou, Tokyo.
- TARO, Sakamoto (1975), *Japanese History*, ISEI, Tokyo.
- TSUJİ, Zennosuke (1938), *Nisshi Bunka no Kouryuo* (Çin - Japon Kültür İlişkileri),
Sogensha, Tokyo.
- TSUKUBA, Touma (1933), *Nitto Kankei* (T’ang - Japon İlişkileri), Iwanami Shoten,
Tokyo.
- YAKU, Masao (1972), *The Kojiki in the Life of Japan*, CEACS, Tokyo.
- YUTAKA, Tazawa et al. (1973), *Japan’s Cultural History : A Prespective*, Ministry
of Foreign Affairs, Tokyo.

Çin Kaynakları:

- Chiu T’ang-shu 194 (1950), “*T’u-chüeh chuan*”, *Chung-hua Shu-chü*, Taipei.
- San-kuo-chih (1950), Edition *Chung-hua shu-chü*, Taipei
- Wei-chih 30 (1950), Edition *Chung-hua shu-chü*, Taipei

ÖZET

Asya kıtasının en doğusunda yer alan Japonya, komşusu Çin'den tarihin her döneminde etkilenmiştir. Bu etki öylesine çeşitli ve güçlüdür ki pek çok insan Japon ve Çin kültürünü ortak bir kültür gibi algılar. Birbirinden tamamen farklı olan bu iki kültürün birbirine karıştırılması, Japon kültürü Çin kültürünün temel öğelerini içermesinden kaynaklanmaktadır.

İki ülke kültürleri arasındaki ortak noktaların, tarihe dayanan nedenleri vardır. Bir ada devleti olarak dış dünyaya kapalı olan Japonya özellikle T'ang Hanedanlığı döneminde Çin'le yakın bir ilişki işine girmiştir. Japonya, Çin kültüründen; din, mimari, yönetim, felsefe ve yazı gibi pek çok alandan etkilenmiştir. Bu etkilerin en yoğun yaşandığı dönem T'ang Hanedanlığı dönemidir. Hemen hemen her alanda Çin'den etkilenen Japonya, halkının son derece gelenekçi olması nedeniyle, asla kendi öz kültürlerinden uzaklaşmamışlardır. Çin kültüründen aldıklarını, kendi kültürleriyle uyumlu bir biçimde kaynaşmasını sağlamışlardır.

Bu çalışmamızda, Çin uygarlığında entelektüel ve politik hüneler gösteren etkileyici T'ang Hanedanlığı döneminin Japon kültürüne, siyasi ve tarihsel etkilerini ortaya koymaya çalıştık.

ABSTRACT

Japan as country which take place at the east of Asia, had effected by China in her all historical periods. This affection is so varied and strong. So many people think that China and Japan have the same culture. Japanese culture involves the main elements of Chinese culture therefore people wrongly think that Japanese culture is the same with Chinese culture.

The common cultural points of the two country had historical causes. As a island country, Japan was closed to the world for hundred years but especially at the T'ang period there was a close relation between China and Japan. Japan was effected from China as cultural, religious, architectural, administrative aspects. This effect was very strong at T'ang era. But, the Japanese society was so affiliated to the Japanese culture so, they never receded their own culture. They manage to merge the cultural barrowings with their culture.

In this research, we tried to point out the effects of the impressive T'ang Dynasty, which has a special place in Chinese civilization with her intellectual and politics character to the Japanese culture as politic and historical aspects.